

STRATEGIA
działalności
górnictwa węgla kamiennego
w Polsce w latach 2007 - 2015

(Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2007r.)

Warszawa, 31 lipca 2007 roku

SPIS TRESCI

Wprowadzenie.....	3
1. Rola polskiego węgla kamiennego w Unii Europejskiej	4
2. Nowe możliwości wykorzystania węgla	5
3. Diagnoza stanu polskiego górnictwa węgla kamiennego	7
3.1. Wyniki reform prowadzonych w latach 2003 – 2006.....	7
3.2. Aktualna organizacja górnictwa węgla kamiennego.....	8
3.3. Udział węgla kamiennego w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju.....	9
3.4. Wielkość zasobów węgla kamiennego oraz ich wystarczalność	10
3.5. Spadek poziomu sprzedaży i cen węgla kamiennego	13
3.6. Wysoka dynamika narastania kosztów produkcji	14
3.7. Pogarszanie się sytuacji ekonomiczno – finansowej górnictwa węgla kamiennego w Polsce	15
3.8. Transport węgla - koszty przewozu	16
4. Analiza strategiczna, wizja i cele strategiczne sektora górnictwa węgla kamiennego	17
4.1. Czynniki wewnętrzne.....	17
4.2. Czynniki zewnętrzne	17
4.3. Wizja i cele strategiczne sektora górnictwa węgla kamiennego	18
5. Działania konieczne dla osiągnięcia celów strategicznych.....	21
5.1. Zmiany organizacyjne w górnictwie	21
5.2. Prywatyzacja górnictwa	22
5.3. Zmiany prawne.....	22
5.4. Bezpieczeństwo pracy w kopalniach węgla kamiennego	22
5.5. Możliwości sprzedaży węgla i dostosowanie zdolności produkcyjnych	23
5.6. Polityka zatrudnienia w górnictwie.....	28
5.7. Oddłużenie i dokapitalizowanie Kompanii Węglowej S.A.	30
5.8. Zagospodarowanie terenów pogórnicznych.....	30
5.9. Oddziaływanie górnictwa węgla kamiennego na środowisko naturalne	31
5.10. Inwestycje w górnictwie węgla kamiennego	32
5.11. Odwadnianie kopalń zlikwidowanych	33
5.12. Wykorzystanie węgla kamiennego do produkcji paliw gazowych i płynnych	34
5.13. Strategie spółek węglowych.....	35
5.14. Monitorowanie strategii działalności górnictwa węgla kamiennego	36
6. Finansowanie i pomoc publiczna dla górnictwa węgla kamiennego	38
7. Miejsce strategii działalności górnictwa węgla kamiennego wśród innych krajowych dokumentów strategicznych.....	39
8. Źródła finansowania realizacji najważniejszych działań	41
9. Harmonogram realizacji najważniejszych działań.....	42

Wprowadzenie

Celem polityki Państwa w stosunku do sektora górnictwa węgla kamiennego jest racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tak aby zasoby te służyły kolejnym pokoleniom Polaków.

W 2006r. kontynuowano realizację, rozpoczętego w 2004r., kolejnego etapu procesu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Podstawą programową realizacji tego etapu restrukturyzacji był przyjęty w dniu 27 kwietnia 2004r. przez Radę Ministrów dokument pn. „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 oraz strategia na lata 2007 – 2010”.

W dniu 22 czerwca 2005r. Komisja Europejska przyjęła Decyzję nr K(2005)1796 w sprawie notyfikowania pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2004 – 2006. W decyzji tej Komisja uznała plan restrukturyzacji za zgodny ze wspólnym rynkiem oraz zatwierdziła pomoc państwa dla polskiego przemysłu węgla kamiennego w latach 2004, 2005 i 2006.

W lutym 2007r. Polska wystąpiła z uproszczonym wnioskiem notyfikacyjnym do Komisji Europejskiej o akceptację pomocy państwa na rok 2007r. z uwagi na konieczność nieprzerwanego prowadzenia przez przedsiębiorstwa górnicze niektórych działań związanych z decyzjami podjętymi w latach poprzednich oraz przedłużeniu realizacji niektórych zadań restrukturyzacyjnych. Komisja Europejska w dniu 27 kwietnia 2007r. wydała decyzję Nr K(2007)1943 zatwierdzającą pomoc dla górnictwa węgla kamiennego na rok 2007.

W prezentowanym dokumencie nie ustala się szczegółowych działań restrukturyzacyjnych, lecz określa się kierunki w zakresie strategii działalności górnictwa, które powinny stanowić podstawę do budowy strategii przez spółki węglowe – producentów węgla kamiennego.

Istotnym elementem zawartym w strategii sektora są inwestycje, które powinny pozwolić na utrzymanie wydobycia węgla na poziomie odpowiadającym zapotrzebowaniu na rynku krajowym i ekonomicznie uzasadnionemu eksportowi, przy równoczesnym uwzględnieniu poprawy jakości produkowanego węgla jako paliwa przyjaznego środowisku naturalnemu w aspekcie czystych technologii spalania.

Obserwowana obecnie dynamika spadku cen węgla i wzrostu kosztów jego produkcji powoduje pogorszenie wyników finansowych producentów węgla. Największe zagrożenie z tego powodu istnieje w odniesieniu do Kompanii Węglowej S.A., co uzasadnia konieczność prowadzenia dalszej restrukturyzacji tej spółki. Uporządkowania problemów ekonomiczno-finansowych i organizacyjnych, a także dalszej reorganizacji, wymagają spółki restrukturyzacji kopalń.

Zakłada się, że jedynym elementem poza ogólnie obowiązującymi przepisami prawa będzie kontynuacja niektórych przepisów prawnych ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003 – 2006 (Dz. U. Nr 210, poz. 2037 z późn. zm.) zwanej dalej ustawą górnictwą. Nowa ustawa powinna umożliwić finansowanie skutków decyzji podjętych w latach ubiegłych (tzw. skutków przeniesionych) oraz wprowadzić specjalne przepisy prawa w odniesieniu do tych obszarów działalności górnictwa, gdzie takie uregulowania są konieczne.

Bezpośredni wpływ na sytuację i prowadzoną politykę względem sektora górnictwa węgla kamiennego ma polityka energetyczna państwa, która w głównej mierze opierać się będzie na wykorzystaniu węgla kamiennego dla zachowania bezpieczeństwa energetycznego kraju. W przypadku zmiany kierunków i zasad prowadzonej polityki energetycznej w Polsce zmianom i dostosowaniu będzie podlegać strategia działania sektora górnictwa węgla kamiennego.

1. Rola polskiego węgla kamiennego w Unii Europejskiej

Dotychczas średnioroczne zużycie energii pierwotnej w 25 krajach Unii Europejskiej kształtowało się na poziomie 2,4 mld ton jednostek paliwa umownego, z czego:

- 37% energii pierwotnej pochodziło z ropy naftowej,
- 24% z gazu ziemnego,
- 18% z węgla (kamiennego i brunatnego),
- 14% to energia jądrowa,
- 7% z odnawialnych źródeł energii.

Przewiduje się, że w ramach Unii Europejskiej węgiel utrzyma swoją rolę na rynku energetycznym, co wynika z następujących faktów.

1. Unia Europejska posiada ograniczone zasoby nośników energetycznych. Na obszarze UE zlokalizowane są zasoby ropy naftowej, gazu oraz węgla kamiennego i węgla brunatnego, przy czym żywotność dwóch pierwszych nośników energii oceniana jest na ok. 25 lat, natomiast węgla przy obecnym stanie rozpoznania zasobów na ok. 100 lat.
2. W latach 2004 – 2005 wzrosły prawie dwukrotnie ceny ropy naftowej oraz gazu. Przewiduje się, że przy wzrastającym światowym zapotrzebowaniu na ropę i gaz, wysokie ceny tych nośników będą prawdopodobnie się utrzymywać.

Według prognoz zawartych w Komunikacie Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 10 stycznia 2007r. (KOM /2006/ 843) należy oczekiwać, że węgiel będzie pokrywał około jednej czwartej zapotrzebowania na energię pierwotną na świecie. Ponieważ w ciągu najbliższych dwudziestu kilku lat zużycie energii pierwotnej na świecie wzrośnie o 60%, podobny wzrost dotyczył będzie węgla.

Węgiel kamienny może nadal stanowić cenny wkład w zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii oraz gospodarki UE i całego świata pod warunkiem zastosowania technologii umożliwiających radykalne zmniejszenie emisji CO₂ powstającego przy spalaniu.

Jedynymi krajami producentami węgla kamiennego w Unii Europejskiej są: Czechy (produkcja roczna rzędu 14 mln ton), Hiszpania (ok. 13 mln ton), Niemcy (ok. 29 mln ton), Polska (ok. 100 mln ton w 2003r., ok. 99 mln ton w 2004r., ok. 97,1 mln ton w 2005 r., ok. 94,3 mln ton w 2006r.), Wielka Brytania (ok. 28 mln ton).

Polska jest największym producentem węgla kamiennego w Unii Europejskiej. W 2006r. w ramach wywozu do krajów Unii Europejskiej oraz poza kraje UE sprzedano 15,8 mln ton węgla, przy czym wywieziono i wyeksportowano 16,9 mln ton (różnica wynika ze sprzedaży węgla ze składów węgla „Węglokoks” S.A. wcześniej zakupionego od przedsiębiorstw górniczych).

Polska dostarcza na rynek unijny ok. 16 mln ton węgla kamiennego rocznie. Sprzedawany jest przede wszystkim węgiel energetyczny, stanowiący ok. 86% wywozu polskiego węgla ogółem na rynki unijne.

Produkcja węgla kamiennego w Polsce stanowi ponad 50% produkcji unijnej, przy czym w przypadku węgla energetycznego jest to ok. 59%, natomiast węgla koksowego ok. 39%. Polska jest drugim, po Niemczech, producentem węgla koksowego w Unii Europejskiej.

Rola polskiego węgla kamiennego w Unii Europejskiej zależeć będzie od polskich producentów.

Jedynie utrzymanie odpowiedniego poziomu kosztów pozwoli na konkurowanie na wspólnym rynku Unii Europejskiej z węglem importowanym przez kraje UE z innych kierunków oraz na konkurowanie z innymi nośnikami energii.

2. Nowe możliwości wykorzystania węgla

Przy utrzymujących się na wysokim poziomie cenach nośników energii pierwotnej, a szczególnie ropy i gazu, rola węgla jako nośnika energii jest bardzo istotna dla bezpieczeństwa energetycznego państwa. Istnieją dodatkowe możliwości wykorzystania tego surowca, poprzez opracowanie i wdrożenie nowych efektywnych technologii spalania, nowych technologii przerobu węgla na paliwa płynne oraz produkcji ekologicznych sortymentów węgla o wysokiej jakości.

Wobec powyższego węgiel powinien zacząć być postrzegany inaczej niż dotychczas, a więc nie tylko jako paliwo nadające się jedynie do spalania.

Przy utrzymujących się wysokich cenach ropy naftowej i gazu, zwiększenie roli węgla kamiennego należy upatrywać w jego przetwórstwie na paliwa płynne oraz w technologiach czystego spalania węgla (*clean coal technology, CCT*). Efekty wynikające z podejmowanych działań w ramach CCT, obejmujących opracowywanie nowych technologii wydobywania, wzbogacania, nisko lub nawet zero emisyjnego spalania, których celem jest produkcja paliwa przyjaznego środowisku naturalnemu i czystej energii, uzyskują coraz lepsze efekty na całym świecie. W tym względzie Polska w ramach Unii Europejskiej podejmować będzie wysiłki wraz z innymi europejskimi producentami i użytkownikami węgla.

Rozwój nowych technologii wytwarzania paliw płynnych (silnikowych, metanolu, syntetycznego gazu ziemnego) może stworzyć szanse dodatkowego wykorzystania węgla kamiennego na poziomie 5 – 8 mln ton rocznie w 2015r. Nowe technologie spalania węgla pozwolą również znacznie efektywniej wykorzystać energię zawartą w węglu.

Dzięki rodzimym zasobom węgla kamiennego, rozwój nowych technologii będzie mieć znaczny wpływ na poprawę bezpieczeństwa energetycznego państwa.

Technologie produkcji paliw płynnych z węgla są znane od wielu już lat. W skali przemysłowej wykorzystywane były w Niemczech w czasie II wojny światowej a także w Polsce w niektórych zakładach chemicznych.

Metody produkcji paliw płynnych z węgla opierające się na procesie syntezy Fischera-Tropsch'a są najintensywniej rozwijane i wykorzystywane w Republice Południowej Afryki. Jest to związane embargiem nałożonym na ten kraj w latach ubiegłych, które skutkowało, między innymi, brakiem dostępu do światowego rynku ropy naftowej

W Stanach Zjednoczonych, gdzie duża część energii elektrycznej produkowana jest z węgla, prowadzone są intensywne prace nad nowymi technologiami efektywnego wykorzystania energii zawartej w węglu. Nierzadko technologie te są już wdrażane w skali przemysłowej. Daleko zaawansowane prace w związku produkcją paliw z węgla są również w Chinach.

Obecnie w związku z wysokimi cenami ropy naftowej może wystąpić sytuacja, iż produkcja paliw z węgla stanie się opłacalna również w Polsce.

Przy rozpatrywaniu koncepcji inwestycyjnych niezbędne jest spełnienie następujących warunków:

- dostęp do dużych zasobów węgla „podatnego na zgazowanie” w obrębie proponowanej lokalizacji zakładu,
- zakład powinien być zlokalizowany w rejonie gdzie zalegają pokłady węgla, którego wykorzystanie w inny sposób byłoby znacznie utrudnione,

proponowana lokalizacja powinna być wyposażona w odpowiednią infrastrukturę (dostęp do wody, sieć kolejową i drogową itp.),

- kraj powinien być importerem energii (ropy lub innych produktów ropopochodnych),
- ceny ropy naftowej powinny znajdować się na stosunkowo wysokim poziomie.

Inwestycje w technologii produkcji surowców chemicznych (w tym paliw płynnych), oprócz oczywistych korzyści dla przedsiębiorstw górniczych związanych ze stałym i pewnym odbiorem produkowanego węgla, mogą przynieść także korzyści ogólnospołeczne:

- zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez własną produkcję części zużywanych paliw płynnych i częściowe uniezależnienie się od dostaw zewnętrznych,
- rezygnacja z nieefektywnego ekonomicznie eksportu węgla drogą morską, związanego z kosztami transportu z południa Polski do portów, poprzez wykorzystanie węgla w procesach produkcyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów wydobywczych,
- ustabilizowanie wydobycia węgla i utworzenie nowych miejsc pracy,
- obniżenie kosztów jednostkowych wydobycia dzięki całkowitemu wykorzystaniu zdolności produkcyjnych oraz zmniejszeniu udziału kosztów stałych, a poprzez to obniżenie kosztów wytwarzania energii w gospodarce krajowej,
- stworzenie podstaw pod rozwój technologiczny i naukowy w regionie śląskim i małopolskim, a więc zmiana wizerunku tych regionów poprzez rozwój nowoczesnych technologii.

Kolejną możliwość wykorzystania tego surowca daje produkcja wysoko przetworzonych, ekologicznych sortymentów węgla. Przedsiębiorstwa górnicze zintensyfikują działania produkcyjne i marketingowe w celu maksymalnego wykorzystania możliwości spalania nowych produktów węglowych w nowoczesnych piecach do produkcji ciepła w gospodarstwach domowych i małych ciepłowniach.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, a szczególnie Minister Gospodarki w ramach swoich kompetencji i możliwości wspierać będzie wszelkie działania związane z dywersyfikacją źródeł energii oraz poszukiwaniem nowych możliwości pozyskania energii, w tym z węgla kamiennego.

Krajowy system energetyczny oparty jest głównie o spalanie węgla kamiennego i brunatnego, co z jednej strony zwiększa nasze bezpieczeństwo energetyczne, ale jednocześnie powoduje konieczność ponoszenia coraz większych nakładów na rozwój i implementację nowoczesnych technologii węglowych. Utrzymanie w długoterminowej perspektywie pozycji węgla w energetyce i jego ewentualne wykorzystanie do produkcji paliw gazowych jak i ciekłych stanowi jeden z istotnych elementów strategii rządu i konieczne wsparcie fazy badawczo – wdrożeniowej, zostanie przewidziane w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka realizowanego w latach 2007-2013. W szczególności Rząd wspierać będzie realizację polityki naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa poprzez dofinansowanie projektów o tematyce ustalonej w Krajowym Programie Ramowym, w którym bezpieczeństwo energetyczne zajmuje istotne miejsce.

Minister Gospodarki wystąpi do Rady Ministrów o ustanowienie programu wieloletniego w zakresie czystych technologii węglowych, w którym część badawcza realizowana byłaby na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 października 2004r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390, z późn. zm.) lub wystąpi do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o ustanowienie strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych.

3. Diagnoza stanu polskiego górnictwa węgla kamiennego

3.1. Wyniki reform prowadzonych w latach 2003 – 2006.

1. W latach 2003 – 2006 górnictwo węgla kamiennego realizowało alternatywny wariant restrukturyzacji (zawarty w programie rządowym) zakładający zmniejszenie w latach 2004 – 2006 zdolności produkcyjnych o 7,8 mln ton/rok oraz zmniejszenie zatrudnienia o 19,5 tys. osób. W latach 2004 – 2006 całkowita likwidacja zdolności produkcyjnych w górnictwie węgla kamiennego wyniosła 6,6 mln t/rok, co stanowiło ok. 84,6% planowanej redukcji zdolności. Stan zdolności produkcyjnych sektora na dzień 31.12.2006r. wyniósł 96,0 mln ton/rok wobec zakładanych w programie 94,8 mln ton/rok.
2. Realizacja procesu oddłużeniowego sektora spowodowała umorzenie w 2003r. zobowiązań w łącznej wysokości 18,1 mld zł i odroczenie w rozłożeniu na raty spłat dalszych zobowiązań w wysokości 2,5 mld zł. Z chwilą umorzenia i odroczenia ww. zobowiązań nastąpiło zaprzestanie lawinowego narastania odsetek od zobowiązań.
3. W latach 2003 – 2006 górnictwo węgla kamiennego zrealizowało płatności publicznoprawne ogółem (wobec ZUS, FP, FGŚP, PFRON, budżetu państwa, samorządów terytorialnych, Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej) na kwotę 25 865,9 mln zł, w tym na rzecz budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych i prawnych, podatek od towarów i usług, wpłata z zysku przez jednoosobowe spółki Skarbu Państwa) 12 726,8 mln zł.
4. Na dzień 31.12.2006r. stan zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego wynosił 119,3 tys. osób (zgodnie z założeniami programowymi na koniec 2006r. stan zatrudnienia powinien wynieść 117,0 tys. osób). W latach 2004 – 2006 obniżono stan zatrudnienia o 17,1 tys. osób, co stanowiło ok. 88% zmniejszenia zakładanego na lata 2004 – 2006. Nieskuteczne okazały się wprowadzone ustawą górnictwą instrumenty, przede wszystkim przewidziane dla pracowników powierzchni kopalń.
5. W dokumentach rządowych: „Program restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003 – 2006 z wykorzystaniem ustaw anty kryzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń (z korektami wynikającymi z Porozumienia strony rządowej ze stroną związkową z dnia 11 grudnia 2002r. oraz korektami wynikającymi ze stanu prawnego sektora na dzień 10 stycznia 2003r.)” oraz „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 oraz strategia na lata 2007 – 2010” środki budżetowe dla górnictwa węgla kamiennego na lata 2003 – 2006 oszacowano na poziomie 6 305,8 mln zł.

W ustawach budżetowych na lata 2003 – 2006 (z uwzględnieniem środków z rezerwy celowej pochodzących z kredytu na restrukturyzację górnictwa węgla kamiennego) postawiono do dyspozycji sektora górnictwa węgla kamiennego łączne środki w kwocie 4 098,0 mln zł.

W latach 2003 – 2006 górnictwo węgla kamiennego wykorzystało na zadania restrukturyzacyjne środki budżetowe w wysokości 3 524,9 mln zł. Ze środków budżetu państwa finansowane były w szczególności

- całkowita likwidacja kopalń, zadania wykonywane po zakończeniu likwidacji kopalń, zadania dotyczące usuwania szkód górniczych i zadania związane z zabezpieczeniem

kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym a także pożarowym oraz po zakończeniu likwidacji kopalń,

- restrukturyzacja zatrudnienia oraz roszczenia pracownicze.

Wielkość dotacji dla górnictwa węgla kamiennego ze środków budżetu państwa, w porównaniu do zrealizowanych przez przedsiębiorstwa górnicze płatności publicznoprawnych w latach 2003 – 2006 przedstawia się następująco:

Dotacja budżetowa	Płatności publicznoprawne, w tym: <i>płatności na rzecz budżetu państwa</i>	
3 542,0 mln zł	25 865,9 mln zł	12 726,8 mln zł

6. Całkowita pomoc publiczna udzielona dla sektora górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 wyniosła ok. 3,87 mld zł, w tym zrealizowano dokapitalizowanie Kompanii Węglowej S.A. w wysokości ok. 0,5 mld zł (tj. mniej niż zakładano o ok. 0,4 mld zł).
7. Podjęto działania związane z utworzeniem grupy węglowo-koksowej na bazie Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.
8. Podjęto działania związane z przygotowaniem procesu prywatyzacji Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. i Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A. Decyzje w sprawie prywatyzacji nie zostały podjęte.
9. W 2004 roku utrzymywała się wzrostowa tendencja cen węgla kamiennego na rynkach światowych. W 2005 roku nastąpiło wyraźne załamanie cenowe na światowych rynkach węgla energetycznego. Zahamowanie tej tendencji nastąpiło w roku 2006. W całym roku 2006 ceny węgla miały tendencję wzrostową, osiągając poziom 68,04 USD/tonę w portach ARA.

Szczegółowe informacje o sytuacji podmiotów prowadzących wydobycie węgla kamiennego przedstawiono w „Informacji o przebiegu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w 2006r. z uwzględnieniem syntetycznych wniosków dotyczących niepełnego wykonania założeń programowych na lata 2004 – 2006”.

3.2. Aktualna organizacja górnictwa węgla kamiennego

Na dzień 01.01.2007r. w górnictwie węgla kamiennego funkcjonowały 32 kopalnie, a struktura organizacyjna górnictwa przedstawiała się następująco:

- a) Podmioty prowadzące wydobycie węgla kamiennego;
  - Kompania Węglowa S.A. – 17 kopalń (utworzono 4 centra wydobywcze),
  - Katowicka Grupa Kapitałowa, w skład której wchodzi Katowicki Holding Węglowy S.A., obejmujący 5 kopalń, oraz 1 kopalnia spółka z o.o., w której 100% udziałów posiada KHW S.A.,
  - Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. – 5 kopalń,
  - Południowy Koncern Węglowy S.A. – 1 kopalnia dwuruchowa, w której 50,45% udziałów posiada Kompania Węglowa S.A. (33,73% głosów na WZ) i 49,55% Południowy Koncern Energetyczny S.A. (66,27% głosów na WZ)
  - KWK „Budryk” S.A.,
  - Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A.,
  - Siltech Sp. z o.o. (100% udziałów posiada właściciel prywatny).

- b) Utworzone w 2000r. spółki restrukturyzacyjne, prowadzące fizyczną likwidację kopalń po zakończeniu przez te kopalnie procesu wydobywania węgla oraz zagospodarowanie majątku nieprodukcyjnego tych kopalń:
- Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.,
  - Bytomska Spółka Restrukturyzacji Kopalń Sp. z o.o., w której 100% udziałów posiada SRK S.A.
- c) Spółki handlowe:
- Węglkokoks S.A.

Wyłącznym właścicielem wyżej wymienionych spółek akcyjnych jest Skarb Państwa za wyjątkiem LW „Bogdanka” S.A., w której Skarb Państwa posiada ponad 90% akcji oraz PKW S.A. i Siltech Sp. z o.o.

Kompetencje ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, wynikające z posiadanych akcji, za wyjątkiem LW „Bogdanka” S.A. i PKW S.A., wykonuje minister właściwy do spraw gospodarki.

3.3. Udział węgla kamiennego w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju

Dominującym paliwem do produkcji energii elektrycznej w Polsce jest węgiel. Z niego pochodzi ok. 95% produkowanej energii elektrycznej, przy czym w ogólnym bilansie produkcji energii elektrycznej ok. 55% to produkcja energii z węgla kamiennego, ok. 40% – produkcja z węgla brunatnego.

Można przyjąć, iż w perspektywie najbliższych lat nie nastąpią znaczące zmiany w strukturze nośników do produkcji energii elektrycznej.

Koszt węgla kamiennego kształtuje się na poziomie 18 – 20% całkowitego kosztu energii elektrycznej (od 300 do 360 zł/MWh). Z uwagi na konieczność poniesienia wysokich nakładów na inwestycje zarówno w sektorze energetycznym, jak również w sektorze górnictwa węgla kamiennego, w najbliższych latach może nastąpić znaczący wzrost cen energii elektrycznej. Wzrost kosztów produkcji węgla kamiennego, a w konsekwencji cen energii elektrycznej, wynikać będzie również z dalszego zwiększania głębokości eksploatacji, jak również konieczności ograniczenia negatywnego oddziaływania działalności górniczej na środowisko.

Cena energii elektrycznej produkowanej z węgla należy obecnie do najniższych w porównaniu do energii pochodzącej z innych nośników. Uwzględniając światową sytuację na rynkach ropy naftowej oraz gazu ziemnego cena energii elektrycznej z węgla w średniej perspektywie czasowej, w porównaniu do ceny energii elektrycznej pochodzącej z innych nośników, nadal będzie należała do najniższych.

Podobnie jest w przypadku ceny ciepła produkowanego z węgla. Jego cena jest niższa od ceny ciepła produkowanego z innych nośników.

Średnia cena ciepła wytworzonego z różnych rodzajów paliw (bez usługi przesyłowej)

Rodzaj paliwa	Średnia cena wytworzonego ciepła w zł/GJ
Węgiel kamienny	22,61
Węgiel brunatny	17,07
Olej opałowy lekki	53,08
Olej opałowy ciężki	23,75
Gaz ziemny wysokometanowy	32,99
Biomasa	23,82
Biogaz	22,95
Odpady komunalne	35,15

Źródło - Opracowanie statystyczne "Energetyka cieplna w liczbach - 2005" (Urzędu Regulacji Energetyki)

Średnia cena ciepła wytworzonego = przychodowi ze sprzedaży ciepła wytworzonego [tys. zł] / sprzedaż ciepła [GJ]
(średnia cena obliczona z 95% wszystkich przedsiębiorstw posiadających koncesje na działalność ciepłowniczą)

Aby zrealizować cele stawiane przed systemem bezpieczeństwa energetycznego kraju, który w znaczącym stopniu oparty jest o węgiel kamienny, niezbędne jest podejmowanie długofalowych działań zmierzających do ograniczenia dynamiki narastania kosztów wydobycia węgla.

3.4. Wielkość zasobów węgla kamiennego oraz ich wystarczalność

Według stanu na dzień 31 grudnia 2005r., w czynnych kopalniach węgla kamiennego znajdowało się 15 716,7 mln ton zasobów bilansowych oraz 11 143,1 mln ton zasobów pozabilansowych.

Z powyższych zasobów bilansowych - do zasobów przemysłowych zakwalifikowano 6 004,4 mln ton, z czego operatywnych było 3 807,3 mln ton. Zasoby operatywne zalegające na poziomach czynnych oraz w budowie wyniosły 2 525,7 mln ton.

Wystarczalność zasobów operatywnych zalegających na poziomach czynnych i w budowie waha się od 7,6 lat (KWK „Polska -Wirek”) do 73,8 lat (KWK „Halemba”).

Średnia wystarczalność zasobów operatywnych zalegających na poziomach czynnych i w budowie, przy planowanym przez spółki węglowe poziomie wydobycia na lata 2006 – 2015, wynosi około 27 lat. Średnia wystarczalność zasobów operatywnych w skali całego sektora przy poziomie wydobycia poszczególnych kopalń planowanym na lata 2006 – 2015 wynosi około 40 lat.

W latach 2006 – 2015, w wyniku prowadzonej eksploatacji nastąpi zakończenie eksploatacji zasobów operatywnych na osiemnastu poziomach wydobywczych, w tym na dwunastu poziomach wydobywczych w Kompanii Węglowej S.A., czterech poziomach wydobywczych w Katowickim Holdingu Węglowym S.A. oraz na dwóch poziomach wydobywczych w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A.

W latach 2006 – 2015 spółki węglowe planują uruchomione wydobycia na dziewięciu budowanych poziomach wydobywczych, w tym na:

- trzech poziomach w Kompanii Węglowej S.A.,
- dwóch poziomach w Katowickim Holdingu Węglowym S.A.,

- dwóch poziomach w Południowym Koncernie Węglowym S.A.,
- jednym poziomie w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A.,
- jednym poziomie w kopalni Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A.

W efekcie prowadzonej eksploatacji złóż na koniec 2015r. pozostanie około 2 830 mln ton zasobów operacyjnych, w tym na poziomach aktualnie czynnych oraz w budowie ok. 1 530 mln ton.

Zasoby węgla kamiennego w spółkach węglowych w Polsce wg stanu na dzień 31.12.2005r.
(bez Siltech Sp. z o.o.)

Wyszczególnienie	Zasoby [tys. ton]			
	Zasoby pozabilansowe	Zasoby bilansowe	Zasoby przemysłowe	Zasoby operatywne
Spółki węglowe razem	9 279 377	12 360 194	4 728 215	2 973 358
Kompania Węglowa S.A.	6 178 779	8 385 126	3 224 813	1 979 493
Katowicka Grupa Kapitałowa S.A.	1 763 242	2 750 853	1 051 685	708 027
Jastrzębska SW S.A.	1 337 356	1 224 215	451 717	285 838
Kopalnie - spółki	1 863 728	3 353 187	1 273 639	832 662
Lubelski Węgiel Bogdanka S.A.	426 687	590 257	320 380	247 163
KWK Budryk S.A.	252 613	683 634	345 507	237 246
PKW S.A.	1 184 428	2 079 296	607 752	348 253
Zasoby ogółem	11 143 105	15 713 381	6 001 854	3 806 020

**Zasoby operatywne węgla kamiennego w kopalniach i spółkach węglowych na dzień 31.12.2005r.
oraz wystarczalność zasobów operatywnych**

Lp.	Kopalnia - Spółka	Wydobycie w 2005r. [tys. ton]	Zasoby operatywne na 31.12.2005r. [tys. ton]		Wystarczalność zasobów operatywnych, [lata]	
			ogółem	na poziomach czynnych i w budowie	całkowitych	na poziomach czynnych i w budowie
0	1	2	3	4	5	6
1	KWK Bobrek - Centrum	2 789,0	66 946	66 946	24,2	24,2
2	ZG Piekary	2 987,2	25 259	25 259	11,3	11,3
3	KWK Bolesław Smiały	1 561,1	28 612	28 612	19,0	19,0
4	KWK Knurów	2 732,3	126 081	79 443	38,2	24,4
5	KWK Sosnica - Makoszowy	5 277,6	198 888	123 270	40,2	24,9
6	KWK Szczygłowice	2 744,7	205 468	100 820	73,4	36,0
7	KWK Brzeszcze - Silesia	3 204,8	114 966	98 172	35,5	30,3
8	KWK Piast	5 370,0	165 589	157 643	37,3	35,5
9	KWK Ziemowit	4 449,8	164 312	97 703	38,1	22,6
10	KWK Halemba	3 162,6	213 926	213 926	73,8	73,8
11	KWK Pokój	1 523,6	29 288	29 288	17,6	17,6
12	KWK Polska-Wirek	1 715,8	11 618	11 618	7,6	7,6
13	KWK Bielszowice	2 494,0	154 507	154 507	63,9	63,9
14	KWK Chwałowice	2 656,0	155 718	25 485	52,0	8,9
15	KWK Jankowice	3 908,5	139 695	49 836	39,9	14,2
16	KWK Marcel	2 496,0	104 774	73 092	32,3	22,7
17	KWK Rydułtowy - Anna	3 521,0	73 846	68 969	27,8	25,8
I	KOMPANIA WĘGLOWA S.A.	52 594,0	1 979 493	1 404 589	41,7	29,5
18	KWK Murcki	2 565,6	141 157	49 551	53,3	18,7
19	KWK Mysłowice	1 789,8	21 673	21 673	10,4	10,4
20	KWK Wesola	3 608,4	210 248	210 248	59,5	59,5
21	KWK Wieczorek	1 544,5	26 181	26 181	14,9	14,9
22	KWK Wujek	3 536,4	83 596	83 596	23,4	23,4
23	KWK Staszic	3 836,6	207 624	129 985	51,8	32,6
24	KWK Kazimierz-Juliusz sp. z o.o.	822,2	17 548	17 548	27,4	27,4
II	KATOWICKA GR. KAPITAŁOWA	17 703,5	708 027	538 782	39,6	30,1
25	KWK Borynia	2 227,3	37 208	37 208	19,3	19,3
26	KWK Jas-Mos	2 072,8	32 811	32 811	15,5	15,5
27	KWK Krupiński	2 243,9	32 728	32 728	15,7	15,7
28	KWK Pniówek	3 674,0	97 973	97 973	27,1	27,1
29	KWK Zofiówka	2 607,0	85 118	85 118	41,1	41,1
III	JASTRZĘBSKA SW S.A.	12 825,0	285 838	285 838	24,6	24,6
30	Lubelski Węgiel "Bogdanka" S.A.	5 373,4	247 163	204 763	25,3	21,4
31	KWK "Budryk" S.A.	3 208,3	237 246	90 925	71,6	27,4
32	PKW S.A.	5 282,3	348 253	94 273	56,4	15,5
32a	ZGE Sobieski - Jaworzno III	3 080,0	125 418	56 280	41,2	18,1
32b	ZG Janina	2 202,3	222 835	37 993	70,8	13,0
33	SILTECH Sp z o.o.	122,5	1 233	1 233	10,3	10,3
IV	Kopalnie-spółki (w. 30+w.31+w.32+w.33)	13 986,5	833 895	391 194	42,0	20,5
V	RAZEM (KW S.A.+ KGK+ JSW S.A. + Kopalnie-spółki)	97 109,0	3 807 253	2 620 403	39,5	27,1

3.5. Spadek poziomu sprzedaży i cen węgla kamiennego

Sprzedaż ogółem węgla kamiennego w latach 2003 – 2004 utrzymywała się na niezmiennym poziomie, natomiast w 2005r. w porównaniu do 2004r. nastąpił jej spadek o 4,6%. W 2006r. sprzedaż węgla ogółem uległa dalszemu obniżeniu, do poziomu 93,4 mln ton (o 0,9% w porównaniu do 2005r.). Wielkości sprzedaży według kierunków oraz głównych odbiorców krajowych w latach 2003 – 2006 przedstawiały się następująco:

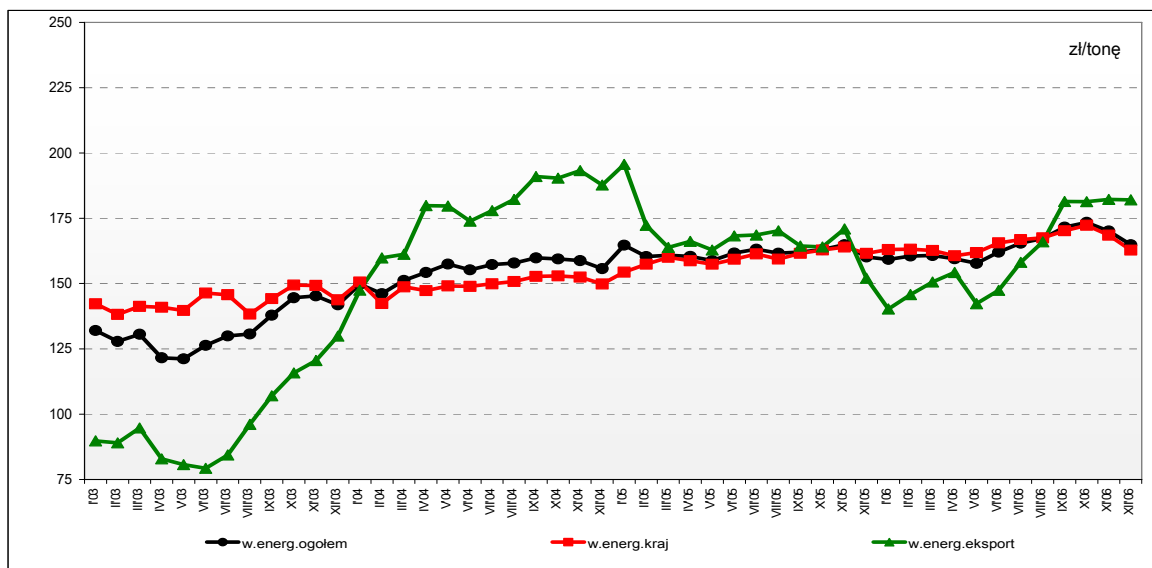
	Sprzedaż [tys. ton]				Dynamika	Dynamika	Dynamika
	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.	2004/2003 [%]	2005/2004 [%]	2006/2005 [%]
Sprzedaż ogółem	98 525,7	98 851,1	94 257,1	93 528,8	100,3	95,4	99,2
- wywóz do UE i eksport	20 023,6	20 791,6	19 549,8	15 770,8	103,8	94,0	80,7
- kraj	78 502,1	78 059,5	74 707,3	77 758,0	99,4	95,7	104,1
<i>w tym</i>							
- energetyka zawodowa	36 215,0	37 792,3	39 741,9	41 388,1	104,4	105,2	104,0
- energetyka przemysłowa	832,5	601,5	1 386,7	1 139,3	72,3	230,5	100,3
- ciepłownie przemysłowe i komunalne	2 045,1	4 547,4	4 884,6	4 720,8	222,4	107,4	96,6
- inni odbiorcy przemysłowi	2 055,7	1 884,9	1 269,0	1 025,1	91,7	67,3	80,8
- koksownie	13 367,2	13 129,8	10 649,8	11 138,7	98,2	81,1	104,6
- pozostali odbiorcy krajowi	23 986,6	20 103,6	16 775,3	18 094,0	83,8	83,4	107,9

Sprzedaż węgla kamiennego na rynek krajowy w latach 2003 – 2006 charakteryzowała się zwiększeniem sprzedaży do energetyki zawodowej, energetyki przemysłowej, ciepłowni przemysłowych i komunalnych oraz obniżeniem sprzedaży w grupie odbiorców „inni odbiorcy przemysłowi”, do koksowni i do grupy odbiorców „pozostali odbiorcy krajowi”. Grupa „pozostali odbiorcy krajowi” obejmuje między innymi gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa produkcyjno – handlowe, gospodarstwa rolnicze, ogrodnictwo, administrację państwową i innych odbiorców.

W latach 2003 – 2006 następował stały wzrost **średniej ceny węgla energetycznego ogółem (loco kopalnia)**. Średnia cena zbytu węgla energetycznego kształtowała się w tych latach następująco:

- w 2003r. – 133,38 zł/t,
- w 2004r. – 155,36 zł/t (wzrost o 16,5%),
- w 2005r. – 161,87 zł/t (wzrost o 4,2%),
- w 2006r. – 164,48 zł/t (wzrost o 1,6%).

Ceny węgla energetycznego (loco kopalnia) w latach 2003 – 2006

W latach 2003 – 2005 następował również stały wzrost **średniej ceny węgla koksowego ogółem (loco kopalnia)**. W 2006r. nastąpił znaczący spadek. Średnia cena zbytu węgla koksowego kształtowała się w tych latach następująco:

- w 2003r. – 192,99 zł/t,
- w 2004r. – 350,77 zł/t (wzrost o 81,8%),
- w 2005r. – 365,17 zł/t (wzrost o 4,1%).
- w 2006r. – 285,09 zł/t (spadek o 21,9%).

Decydujący wpływ na kształtowanie się poziomu cen węgla kamiennego w Polsce miała koniunktura na rynkach światowych, głównie w portach Europy Zachodniej.

3.6. Wysoka dynamika narastania kosztów produkcji

Na kształtowanie się sytuacji ekonomiczno – finansowej górnictwa węgla kamiennego zdecydowany wpływ ma stały wzrost jednostkowego kosztu produkcji węgla. W latach 2003 – 2006 jednostkowy koszt produkcji węgla przedstawiał się następująco:

- w 2003r. – 140,81 zł/t,
- w 2004r. – 156,64 zł/t (wzrost o 11,2%),
- w 2005r. – 168,51 zł/t (wzrost o 7,6%),
- w 2006r. – 174,71 zł/t (wzrost o 3,3%).

Z powyższych danych wynika, że od 2003r. dynamika wzrostu jednostkowego kosztu produkcji węgla kamiennego miała tendencję malejącą. W efekcie odnotowanych wzrostów jednostkowego kosztu, łączny wzrost jednostkowego kosztu w 2006r. w porównaniu do 2003r. wyniósł 24,1%, przy czym największą dynamikę wzrostu wykazały w tym okresie jednostkowe koszty zużycia materiałów i amortyzacji. Największy udział w kształtowaniu jednostkowych kosztów produkcji mają wynagrodzenia z narzutami.

Największą dynamikę wzrostu wykazały w tym okresie jednostkowe koszty zużycia materiałów (wzrost o 64,0%) i amortyzacji (wzrost o 31,7%). W rezultacie udział tych kosztów w jednostkowym koszcie produkcji wzrósł odpowiednio z 11,0% do 13,9% oraz z 7,5% do 8,6%.

W 2003r. wynagrodzenia z narzutami wynosiły 72,87 zł/t i stanowiły 51,8% całkowitego kosztu jednostkowego. Do 2006r. koszty te wzrosły do 76,77 zł/t, tj. o 5,3% przy zmniejszeniu udziału w całkowitym koszcie jednostkowym produkcji do 48,4%.

W jednostkach prowadzących wydobycie węgla kamiennego zaobserwować można brak prawidłowych relacji pomiędzy wzrostem wynagrodzeń a wzrostem wydajności pracy. W stosowanych systemach wynagrodzeń niewielkie znaczenie ma czynnik efektywnościowy. Utrzymywanie nieprawidłowych relacji pomiędzy wzrostem wynagrodzeń a wydajnością pracy stwarza groźbę nadmiernego wzrostu kosztów produkcji a przez to pogorszenia konkurencyjności węgla jako nośnika energii.

Zewnętrzne uwarunkowania, polegające w szczególności na bardzo znacznym wzroście kosztów materiałowych oraz konieczności prowadzenia wydobycia w coraz trudniejszych warunkach techniczno – geologicznych z jednoczesnym przestrzeganiem zaostrzonych reżimów związanych z bezpieczeństwem pracy oraz ochroną powierzchni powoduje, że pomimo podejmowanych przez przedsiębiorstwa górnicze działań mających na celu redukcję kosztów nie należy się spodziewać, iż koszty produkcji węgla będą maleć.

W tej sytuacji pożądanym trendem będzie stopniowe zmniejszanie dynamiki narastania kosztów produkcji, z wyjątkiem kosztów bezpieczeństwa pracy.

Decydującym czynnikiem wzrostu płac w każdym przedsiębiorstwie górniczym powinna być jego sytuacja i możliwości finansowe.

Na wysoki poziom kosztów działalności gospodarczej przedsiębiorstw górniczych wpłynęła również zbyt niska dynamika zbywania majątku nieprodukcyjnego oraz zbędnego majątku produkcyjnego. W spółkach produkcyjnych ok. 7% wartości ogółem rzeczowego majątku trwałego stanowi majątek nieprodukcyjny mogący być przedmiotem dalszego zbywania. W wielu przypadkach majątek ten jest zdegradowany prowadzoną działalnością gospodarczą, co zmniejsza jego atrakcyjność dla potencjalnych nabywców. Na poziom zbywania tego majątku w korzystny dla spółek węglowych sposób w trybie art. 66 Ordynacji podatkowej tj. w zamian za wygaśnięcie zobowiązań podatkowych dodatkowo wpływa sytuacja budżetu państwa oraz budżetów gminnych, które jedynie w ograniczonym stopniu wyrażają zgodę na tę formę spłaty zobowiązań.

Prowadzone w latach 90 – tych działania restrukturyzacyjne mające na celu ograniczenie działalności podmiotów górniczych do sfery czysto produkcyjnej przyczyniły się do faktu, iż spółki produkcyjne na koniec 2006r. posiadały akcje i udziały w 191 spółkach (część akcji i udziałów dotyczy tych samych spółek). Prowadzone działania mające na celu wyzbywanie się akcji i udziałów są dalece niewystarczające i powinny być zintensyfikowane. Docelowo we władaniu przedsiębiorstw górniczych powinny zostać spółki o znaczeniu strategicznym, których działalność jest związana z produkcją, bądź takie, które przynoszą określony zwrot z kapitału w formie dywidendy.

Nadmierna dynamika narastania kosztów produkcji jest istotnym zagrożeniem dla sytuacji ekonomiczno – finansowej przedsiębiorstw górniczych oraz konkurencyjności polskiego węgla kamiennego wobec innych producentów światowych, a także wobec innych nośników energetycznych.

3.7. Pogarszanie się sytuacji ekonomiczno – finansowej górnictwa węgla kamiennego w Polsce

Rok 2003 górnictwo węgla kamiennego zakończyło dodatnim wynikiem finansowym netto na poziomie 9 666,6 mln zł. Bez uwzględnienia umorzeń zobowiązań wynik ten byłby ujemny na poziomie – 3 984,4 mln zł.

Na wyniki górnictwa węgla kamiennego od drugiej połowy 2003r. istotny wpływ zaczęła wywierać występująca poprawa koniunktury na węgiel, która wyraziła się zahamowaniem spadku cen zbytu węgla, a następnie gwałtownym ich wzrostem, który utrzymywał się również w 2004r.

Przy porównywalnej ilości sprzedaży węgla w latach 2003 i 2004 (odpowiednio: 98,5 mln ton i 98,7 mln ton) - w 2004r. górnictwo polskie uzyskało znaczne zwiększenie przychodów ze sprzedaży węgla (z 14,1 mld zł w 2003r. do 18,6 mld zł w 2004r.). Zysk ze sprzedaży węgla w 2004r. wyniósł 3 005,7 mln zł i miał decydujący wpływ na osiągnięcie przez spółki w górnictwie węgla kamiennego zysku finansowego netto łącznie w wysokości 2 594,6 mln zł.

W 2005r. nastąpiło wyraźne ograniczenie tendencji wzrostu cen węgla kamiennego. W 2005r. przy zmniejszonym w porównaniu do 2004r. poziomie sprzedaży węgla do 94,1 mln ton (zmniejszenie o 4,6 mln ton), przychody ze sprzedaży węgla wyniosły 18,0 mld zł, tj. o 0,5 mld zł mniej niż w 2004r., a wynik finansowy netto wyniósł 1 232,4 mln zł.

Wydobycie węgla kamiennego w 2006r. wyniosło 94,4 mln ton (przy sprzedaży rządu 93,5 mln ton). Wskutek obniżenia o 4,2% średniej ceny zbytu węgla oraz spadku o 0,8% ilości sprzedanego węgla, zmniejszyły się o 0,9 mld zł przychody ze sprzedaży węgla (do poziomu 17,1 mld zł). W konsekwencji uzyskany w 2006r. przez górnictwo węgla kamiennego wynik finansowy netto w wysokości 404,6 mln zł był niższy w porównaniu do 2005r. o 766,0 mln zł.

Pogorszenie wyniku finansowego netto wpłynęło na pogorszenie wskaźnika rentowności netto i wskaźników płynności finansowej III oraz II stopnia, które w porównaniu do 2005r., przedstawiały się odpowiednio: 2,1% wobec 5,8%, 0,79 wobec 0,89 oraz 0,57 wobec 0,67.

Średni jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla w 2006 r. był niższy w porównaniu do 2005r. o 13,09 zł/t i wyniósł 8,08 zł/t. Równocześnie średni jednostkowy koszt sprzedanego węgla wzrósł o 2,9% (ze 170,52 zł/t w 2005r. do 175,54 zł/t w 2006r.).

Obniżenie się dodatnich wyników ze sprzedaży węgla wskutek spadku cen węgla i wzrostu kosztów produkcji stanowi istotne zagrożenie dla utrzymywania się dobrej kondycji finansowej przedsiębiorstw górniczych.

3.8. Transport węgla - koszty przewozu

W cenie polskiego węgla energetycznego w polskich portach w pierwszej połowie 2006r. – 73,5 EUR/tew, 30,8% stanowią koszty przewozów kolejowych wraz z przeładunkiem. Zmieniająca się struktura organizacyjna i pojawienie się nowych mniejszych przewoźników węgla ograniczających udział w przewozach głównego przewoźnika PKP Cargo nie wpływa wbrew oczekiwaniom na zmniejszenie kosztów transportu węgla.

O znaczeniu problemu kosztów transportu węgla może świadczyć fakt, iż w I półroczu 2006r. średnia cena polskiego węgla energetycznego loco kopalnia (w EUR/tew) była o 8,7 EUR niższa od ceny w portach ARA (Amsterdam – Rotterdam – Antwerpia), jednak po przewiezieniu węgla z kopalni do polskich portów cena ta była wyższa o 6,3 EUR od ceny węgla importowanego do Unii Europejskiej (w warunkach porównywalnych w portach polskich).

Tak znaczny wpływ kosztów transportu na konkurencyjność polskiego węgla skłania do podejmowania pilnych działań mających na celu minimalizację tych kosztów. Między innymi wykorzystanie efektu skali powinno być podstawą negocjacji przedsiębiorstw górniczych z przewoźnikami węgla w celu uzgodnienia korzystnych taryf przewozu węgla. Zasadnym może być również zwiększenie udziału transportu drogą wodną (transport rzeczny).

Spółki węglowe powinny przygotować również oferty cenowe dostaw węgla do elektrowni z uwzględnieniem kosztów transportu według nowych wynegocjowanych taryf.

Wysokie ceny polskiego węgla w portach polskich oraz wzrastający import węgla na rynki krajów Unii Europejskiej może powodować, iż polski węgiel będzie przegrywać konkurencję na tamtejszych rynkach. Wyeliminowanie węgla polskiego z rynków Unii spowoduje niemożliwą do wykorzystania nadwyżkę węgla na rynku krajowym, co może w konsekwencji prowadzić do obniżania cen do poziomu poniżej kosztów wydobycia.

Dlatego też, w dobrze rozumianym interesie Polski jest również zwrócenie uwagi Komisji Europejskiej, na potrzebę obserwacji i szczegółowego monitorowania importu węgla kamiennego na obszar UE. Równocześnie Polska, w ramach własnych środków i możliwości, powinna monitorować zjawisko importu węgla, analizując je zwłaszcza pod kątem zasad uczciwej konkurencji.

4. Analiza strategiczna, wizja i cele strategiczne sektora górnictwa węgla kamiennego

Analiza strategiczna sektora jest swoistym audytem strategicznym, który ma na celu rozpoznanie jego czynników wewnętrznych, czyli mocnych i słabych stron sektora oraz czynników zewnętrznych, czyli szans i zagrożeń ze strony otoczenia sektora.

4.1. Czynniki wewnętrzne

Mocne strony:

1. Stworzenie podstaw dla rentownej działalności spółek węglowych wskutek realizacji procesu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego.
2. Posiadane doświadczenia w zakresie dostosowywania zdolności produkcyjnych górnictwa do możliwości sprzedaży węgla na rynku krajowym i za granicę.
3. Posiadanie znaczących rozpoznanych i udostępnionych zasobów węgla kamiennego w kopalniach.
4. Wysoki poziom bezpieczeństwa pracy w polskich kopalniach węgla kamiennego.
5. Wykwalifikowana i doświadczona kadra pracownicza w kopalniach.
6. Silne krajowe zaplecze badawczo-rozwojowe sektora górnictwa węgla kamiennego.

Słabe strony:

1. Bardzo zróżnicowane wielkości udostępnionych zasobów węgla kamiennego w poszczególnych kopalniach.
2. Konieczność spłaty zobowiązań przez Kompanię Węglową S.A. wynikających z przeprowadzonej restrukturyzacji finansowej.
3. Ograniczony zakres inwestycji w minionych latach w zakresie budowy nowych poziomów wydobywczych.
4. Zdekaptalizowana infrastruktura techniczna przedsiębiorstw wydobywczych.
5. Niekorzystna struktura stażowo – wiekowa zatrudnienia w kopalniach i nadmierne zatrudnienie na powierzchni kopalń.

4.2. Czynniki zewnętrzne

Szanse:

1. Udział węgla kamiennego w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego państwa.
2. Kształtowanie się wysokich cen ropy naftowej i gazu na rynkach światowych.
3. Zwiększenie zastosowania czystych technologii węglowych i wykorzystanie węgla kamiennego do produkcji paliw gazowych i płynnych.

Zagrożenia:

1. Spadek zapotrzebowania na węgiel kamienny na rynku krajowym.
2. Spadek cen węgla na rynku europejskim i na rynku krajowym.

3. Ograniczenie zapotrzebowania na węgiel kamienny w energetyce wskutek wysokich kosztów emitowania gazów cieplarnianych.
4. Wysokie koszty transportu.
5. Konkurencja cenowa światowych producentów węgla, zwłaszcza z kierunku wschodniego.
6. Degradacja ekologiczna znacznych obszarów pokopalnianych.

4.3. Wizja i cele strategiczne sektora górnictwa węgla kamiennego

Mając na uwadze rolę i znaczenie rodzimych zasobów węgla kamiennego w zaspokajaniu potrzeb energetycznych kraju polityka państwa wobec sektora górnictwa węgla kamiennego zapewnić będzie, aby sektor ten po 2015 r. był sektorem konkurencyjnym i z powodzeniem funkcjonował w realiach gospodarki rynkowej. Przedsiębiorstwa górnicze po osiągnięciu rentowności powinny charakteryzować się wysokim stopniem bezpieczeństwa pracy, nowoczesnością i innowacyjnością procesu produkcji oraz niskim stopniem negatywnego oddziaływania na środowisko, jak również stabilnością i elastycznością zatrudnienia i systemów pracy, co sprzyjać będzie rozwojowi naukowemu i technologicznemu regionów górniczych.

Racjonalne wykorzystanie złóż węgla kamiennego powinno przyczynić się do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz rozwoju nowych technologii pozyskania energii opartych o węgiel kamienny. W okresie realizacji procesów restrukturyzacyjnych zmierzających do osiągnięcia konkurencyjności przedsiębiorstwa górnicze będą wspomagane środkami pomocy publicznej na restrukturyzację, natomiast po ich zakończeniu będą mogły korzystać z innych prorozwojowych form pomocy publicznej.

Biorąc pod uwagę diagnozę sektora górnictwa węgla kamiennego, a w szczególności przeprowadzoną analizę najważniejszych problemów oraz analizę strategiczną, a także powyższą wizję funkcjonowania sektora po roku 2015, cel strategiczny polityki Państwa w stosunku do sektora górnictwa węgla kamiennego sformułowano w sposób następujący:

Celem polityki Państwa w stosunku do sektora górnictwa węgla kamiennego jest racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tak aby zasoby te służyły kolejnym pokoleniom Polaków.

Cel strategiczny realizowany będzie przez działania zgrupowane wokół następujących celów cząstkowych:

- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez zaspokojenie krajowego zapotrzebowania na węgiel kamienny, w tym również poprzez wykorzystanie węgla do produkcji paliw płynnych i gazowych,
- utrzymanie konkurencyjności polskiego węgla kamiennego w warunkach gospodarki wolnorynkowej,
- zapewnienie stabilnych dostaw węgla kamiennego o wymaganej jakości do odbiorców krajowych i zagranicznych,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii w sektorze górnictwa węgla kamiennego dla zwiększenia konkurencyjności cenowej, bezpieczeństwa pracy, ochrony środowiska oraz stworzenia podstaw pod rozwój technologiczny i naukowy w szczególności regionu śląskiego i małopolskiego.

Tak określony cel strategiczny i cele cząstkowe wpisują się w realizację celów odnowionej Strategii Lizbońskiej realizowanej aktualnie w Polsce przez Krajowy Program Reform na lata 2005-08. Cele te są także spójne z celami Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015.

Dla osiągnięcia określonego celu strategicznego i celów cząstkowych realizacja wszystkich koniecznych działań powinna uwzględniać poniższe wytyczne:

1. Poszukiwanie nowych możliwości wykorzystania węgla oraz nowych odbiorców;
2. Dostosowywanie zdolności produkcyjnych górnictwa do możliwości sprzedaży węgla kamiennego na rynku.
3. Utrzymywanie kosztów produkcji węgla w kopalniach na poziomie konkurencyjnym w stosunku do cen węgla i utrzymywanie tym samym przez spółki węglowe ekonomicznej efektywności;
4. Utrzymywanie zadowalającego poziomu płynności finansowej oraz zdolności kredytowej przez spółki węglowe;
5. Zapewnienie stabilnych i bezpiecznych ekonomicznie miejsc pracy w kopalniach węgla kamiennego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami pracy;
6. Prowadzenie przez zarządy spółek węglowych efektywnej polityki zarządzania pozaprodukcyjnymi rzeczowymi aktywami trwałymi i długoterminowymi aktywami finansowymi;
7. Podjęcie przez spółki węglowe działań związanych ze zwiększeniem przychodów poprzez racjonalne gospodarowanie produktami ubocznymi i odpadami (np. metan, skała płonna, woda, złom);
8. Podjęcie przez spółki węglowe działań zmierzających do maksymalnego ograniczenia kosztów powstających między producentem a ostatecznym odbiorcą węgla (kosztów usług związanych z dystrybucją i transportem węgla);

WSKAŹNIKI I MIERNIKI REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH

Lp.	Cel	Wskaźnik/miernik	Wartość bazowa (2006) *	Zakładana wartość docelowa (2015)	Częstotliwość pomiaru
0	1	2	3	4	5
1.	Poszukiwanie nowych możliwości wykorzystania węgla oraz nowych odbiorców	Wykonanie studium wykonalności projektu dotyczącego czystych technologii węglowych zgodnie z harmonogramem zawartym w rozdz. 9 Strategii	-	-	roczna
		Rozwój produkcji ekopaliw z węgla kamiennego	778,0 tys. ton	Zgodnie ze strategiami funkcjonalnymi spółek węglowych, o których mowa w rozdziale 5.13 lit. d Strategii	roczna
2.	Dostosowywanie zdolności produkcyjnych górnictwa do możliwości sprzedaży węgla kamiennego na rynku	Wielkość wydobycia węgla kamiennego	94 404,8 tys. ton	Zgodnie z prognozą zawartą w pkt 5.5 Strategii	roczna
		Wielkość sprzedaży węgla kamiennego	93 528,8 tys. ton	Zgodnie z prognozą zawartą w pkt 5.5 Startegii	roczna
3.	Utrzymywanie kosztów produkcji węgla w kopalniach na poziomie konkurencyjnym w stosunku do cen węgla i utrzymywanie tym samym przez spółki węglowe ekonomicznej efektywności	Jednostkowy wynik na bieżącej produkcji	KW S.A. 1,08 zł/tew	Wartość dodatnia	roczna
			KGK 0,62 zł/tew		
			JSW S.A. 25,43 zł/tew		
		Jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla	KW S.A. 0,15 zł/t	Wartość dodatnia	roczna
			KGK 8,02 zł/t		
			JSW S.A. 38,02 zł/t		
Wynik finansowy netto	KW S.A. -51,6 mln zł	Wartość dodatnia	roczna		
	KGK 101,2 mln zł				
	JSW S.A. 284,4 mln zł				

Lp.	Cel	Wskaźnik/miernik	Wartość bazowa (2006) *	Zakładana wartość docelowa (2015)	Częstotliwość pomiaru	
0	1	2	3	4	5	
4.	Utrzymywanie zadowalającego poziomu płynności finansowej oraz zdolności kredytowej przez spółki węglowe	Wskaźnik płynności finansowej I stopnia	KW S.A.	0,05	Zgodnie z prognozami spółek węglowych, o których mowa w rozdziale 5.13 lit. k Strategii	roczna
			KGK	0,30		
			JSW S.A.	1,04		
		Wskaźnik rentowności sprzedaży	KW S.A.	-0,60%		roczna
			KGK	3,18%		
			JSW S.A.	7,31%		
		Zobowiązania	KW S.A.	4 524,6 mln zł		roczna
			KGK	794,5 mln zł		
			JSW S.A.	712,6 mln zł		
		Należności	KW S.A.	604,9 mln zł		roczna
			KGK	341,2 mln zł		
			JSW S.A.	398,1 mln zł		
5.	Zapewnienie stabilnych i bezpiecznych ekonomicznie miejsc pracy w kopalniach węgla kamiennego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami pracy	Procentowy udział zatrudnionych pod ziemią w zatrudnieniu ogółem	KW S.A.	76,4%	Zgodnie ze strategiami funkcjonalnymi spółek węglowych, o których mowa w rozdziale 5.13 lit. e Strategii	roczna
			KGK	78,7%		
			JSW S.A.	78,8%		
		Zmiana stanu zatrudnienia pod ziemią w stosunku do roku poprzedniego	KW S.A.	spadek o 2 663 osoby		roczna
			KGK	spadek o 373 osoby		
			JSW S.A.	wzrost o 30 osób		
		Zmiana stanu zatrudnienia na powierzchni w stosunku do roku poprzedniego	KW S.A.	spadek o 761 osób		roczna
			KGK	spadek o 302 osoby		
			JSW S.A.	spadek o 147 osób		
6.	Prowadzenie przez zarządy spółek węglowych efektywnej polityki zarządzania pozaprodukcyjnymi rzeczowymi aktywami trwałymi i długoterminowymi aktywami finansowymi	Realizacja przez spółki węglowe strategii funkcjonalnych, o których mowa w rozdziale 5.13 lit. j Strategii	-	-	roczna	
7.	Podjęcie przez spółki węglowe działań związanych ze zwiększeniem przychodów poprzez racjonalne gospodarowanie produktami ubocznymi i odpadami (np. metan, skała płonna, woda, złom)	Wielkość wykorzystania ujętego metanu do produkcji energii elektrycznej i ciepłej	KW S.A.	54,1%	Zgodnie ze strategiami funkcjonalnymi spółek węglowych, o których mowa w rozdziale 5.13 lit. i Strategii	roczna
			KGK	46,6%		
			JSW S.A.	70,0%		
		Stopień wykorzystania skały płonnej	KW S.A.	98,3%		roczna
			KGK	99,8%		
			JSW S.A.	96,4%		
8.	Podjęcie przez spółki węglowe działań zmierzających do maksymalnego ograniczenia kosztów powstających między producentem a ostatecznym odbiorcą węgla (kosztów usług związanych z dystrybucją i transportem węgla)	Efekty działań podejmowanych przez spółki węglowe w tym zakresie	-	-	roczna	

* wg sprawozdania finansowego F-

5. Działania konieczne dla osiągnięcia celów strategicznych

Poniżej proponowane działania mają na celu, przede wszystkim, osiągnięcie przez podmioty górnicze sytuacji w której będą one prowadzić działalność w oparciu o ogólnie obowiązujące prawo bez konieczności wsparcia budżetu państwa oraz przy ograniczeniu do niezbędnego minimum specjalnych rozwiązań prawnych dla sektora.

5.1. Zmiany organizacyjne w górnictwie

Biorąc pod uwagę aktualną strukturę organizacyjną górnictwa węgla kamiennego, przewidywane działania restrukturyzacyjne oraz sytuację na rynkach węglowych – należy dążyć do zmiany struktury organizacyjnej górnictwa. Celowym wydaje się dokonanie następujących przekształceń organizacyjnych:

- a. Dokończenie tworzenia Grupy Węglowo – Koksowej na bazie Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.
- b. Włączenie spółki KWK „Budryk” S.A. w struktury Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.
- c. Skupienie w jednym podmiocie działań wykonywanych przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. i Bytomską Spółkę Restrukturyzacji Kopalń Sp. z o.o.
- d. Wydzielenie ze Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. Centralnego Zakładu Odwadniania Kopalń.
- e. W uzasadnionych ekonomicznie przypadkach dopuszcza się możliwość tworzenia grup kapitałowych na bazie spółek węglowych i spółek produkujących energię oraz sieci przesyłowych, po uzgodnieniu ze stroną społeczną zainteresowanych podmiotów tworzących grupę.

Proponowane zmiany organizacyjne powinny pozwolić na osiągnięcie docelowego stanu struktury organizacyjnej górnictwa węgla kamiennego.

Dokończenie tworzenia Grupy Węglowo – Koksowej

W stanie docelowym JSW S.A. (100% akcji Skarb Państwa) powinna być większościowym udziałowcem następujących spółek:

- Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. – obecnie 88,08% akcji JSW S.A.
- Polski Koks S.A. – obecnie 51% akcji JSW S.A.
- Kombinat Koksochemiczny „Zabrze” S.A.
- Zakłady Koksownicze w Wałbrzychu.

Włączanie Spółki KWK „Budryk” S.A. do JSW S.A.

Od chwili swego powstania w 1993 roku KWK „Budryk” S.A. jest jednoosobową spółką Skarbu Państwa. KWK „Budryk” S.A. posiada między innymi zasoby węgla koksowego typu 35, które będzie eksploatowała w najbliższej przyszłości. Z uwagi na ten fakt oraz z uwagi na niewielkie oddalenie od kopalń JSW S.A. celowym wydaje się włączenie KWK „Budryk” S.A. w struktury JSW S.A. Realizacja tego zadania nastąpi w wyniku przejęcia przez JSW S.A. spółki KWK „Budryk” S.A. w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu Spółek Handlowych.

Skupienie w jednym podmiocie działań wykonywanych przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. i Bytomską Spółkę Restrukturyzacji Kopalń Sp. z o.o.

Biorąc pod uwagę identyczny zakres działalności obydwu spółek i fakt posiadania przez SRK S.A. 100% udziałów w BSRK Sp. z o.o., dotychczasowy zakres działalności BSRK Sp. z o.o. powinna przejąć SRK S.A. Oznacza to doprowadzenie do stanu, w którym będzie działać tylko jedna spółka.

Zarząd Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. przygotowuje koncepcję zakończenia do 2010r. wykonywania zadań, które dotychczas były przez nią realizowane tj. czynności związanych z prowadzeniem likwidacji kopalń oraz tzw. działań polikwidacyjnych.

Wydzielenie Centralnego Zakładu Odwadniania Kopalń

Ze struktur Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. wydzielony zostanie Centralny Zakład Odwadniania Kopalń jako samodzielna spółka, w której udziały lub akcje obok SRK S.A. mogą objąć między innymi Kompania Węglowa S.A. i Katowicki Holding Węglowy S.A.

Centralny Zakład Odwadniania Kopalń przejmie zadania zakładów Bytomskiej Spółki Restrukturyzacji Kopalń Sp. z o.o. oraz podejmie działania mające na celu przejęcie zadań Centralnej Pompowni „Bolko” Sp. z o.o.

5.2. Prywatyzacja górnictwa

Zasadność ewentualnej prywatyzacji będzie uzgadniana w porozumieniu ze stroną społeczną, odrębnie dla każdej spółki. W razie ewentualnej prywatyzacji przyjmuje się poniższe warunki, które powinny być spełnione:

1. Sposób i przebieg procesu prywatyzacji powinien gwarantować utrzymanie większościowego pakietu akcji pod kontrolą Skarbu Państwa.
2. Proces prywatyzacji może być prowadzony poprzez giełdę w celu pozyskania kapitałów na rozwój i modernizację prywatyzowanego przedsiębiorstwa.
3. Zgodnie z prawem, pracownicy otrzymają akcje prywatyzowanej spółki.
W przypadku pracowników nieuprawnionych, w zależności od kondycji finansowej danego przedsiębiorstwa należy przygotować rozwiązania rekompensujące.

5.3. Zmiany prawne

Z końcem 2006 roku straciła moc większość przepisów ustawy górniczej. Istnieje potrzeba przygotowania nowej ustawy uwzględniającej rozwiązania proponowane w niniejszej strategii. Przepisy projektowanej ustawy będą miały na celu zapewnienie ciągłości finansowania zadań wynikających ze skutków decyzji podjętych w latach ubiegłych, jak i zapewnienie finansowania realizacji niektórych zadań wynikających z niniejszej strategii (zakres finansowania przedstawiono w rozdziale 6).

5.4. Bezpieczeństwo pracy w kopalniach węgla kamiennego

Na podstawie uchwały Rady Ministrów nr 206/2006 z dnia 29 listopada 2006 r. w sprawie podjęcia działań dotyczących bezpieczeństwa pracy w kopalniach węgla kamiennego zarządzeniem nr 88 Ministra Gospodarki z dnia 18 grudnia 2006r. powołany został Zespół Koordynacyjny do opracowania raportu z oceny bezpieczeństwa pracy w tych kopalniach. Wynikiem prac wyniku prac Zespołu, są wnioski zalecające między innymi przeglądy:

1. ustawodawstwa związanego z ruchem zakładu górniczego, przy zachowaniu warunku nie pogarszania bezpieczeństwa pracy,
2. stosowanych w spółkach węglowych systemów zarządzania bezpieczeństwem, monitorowania zagrożeń dla bezpieczeństwa pracy i ostrzegania przed nimi.

Przeгляд i nowelizacja prawa przez odpowiednie organy nadzorujące (w tym Wyższy Urząd Górniczy) winna mieć również na celu uproszczenie struktury organizacyjnej zakładów górniczych.

Wnioski dotyczące oceny bezpieczeństwa pracy w kopalniach oraz proponowane w tym zakresie działania zawarte zostały w „Raportie z oceny bezpieczeństwa pracy w kopalniach węgla kamiennego”, zaakceptowanym przez Radę Ministrów w dniu 24 kwietnia 2007r.

5.5. Możliwości sprzedaży węgla i dostosowanie zdolności produkcyjnych

Prognozy światowe

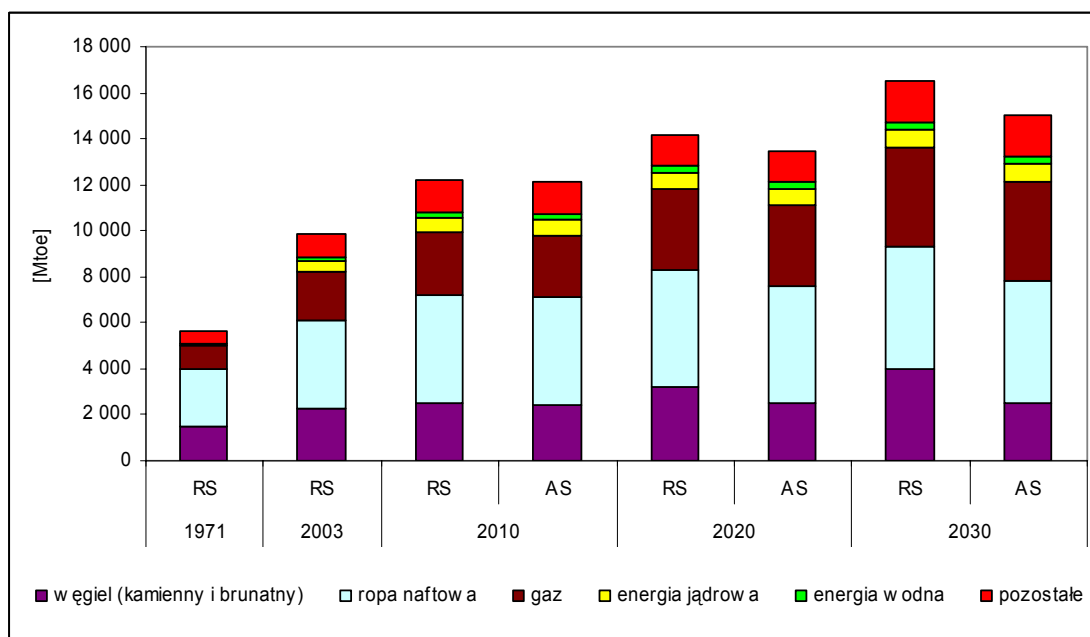
Dostępne prognozy krótko- i średnioterminowe wskazują, że węgiel będzie dla świata w perspektywie najbliższych dekad ważnym źródłem pokrycia zapotrzebowania na energię pierwotną. Według prognoz w 2030r. węgiel będzie pokrywał 23% światowego zapotrzebowania na energię pierwotną i ok. 40% energii elektrycznej będzie wytwarzana z węgla.

Międzynarodowa Agencja Energii (IEA) opracowała dwa scenariusze określające prognozy światowego zapotrzebowania na energię pierwotną do 2030r. – tj. scenariusz odniesienia i scenariusz alternatywny.

W obydwu scenariuszach przewiduje się, że światowe zapotrzebowanie na energię pierwotną będzie wzrastać, przy czym w scenariuszach zróżnicowana jest dynamika wzrostu. Ponad 2/3 wzrostu światowego zapotrzebowania na energię pierwotną będzie wynikiem wzrostu zapotrzebowania w krajach rozwijających się, w których rozwój gospodarczy będzie największy. Paliwa stałe będą dominowały w strukturze podaży, pokrywając ponad 80% prognozowanego wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną (zgodnie ze scenariuszem odniesienia). Przewiduje się, iż wzrost zużycia ropy naftowej o 2/3 nastąpi jedynie w sektorze transportu. Zapotrzebowanie na gaz również będzie wzrastać, napędzane głównie przez sektor energetyczny. Zapotrzebowanie na gaz będzie większe niż na węgiel, który do 2015r. zajmować będzie 2 miejsce spośród źródeł energii pierwotnej.

W scenariuszu alternatywnym przewiduje się, że w 2030r. światowe zapotrzebowania na węgiel będzie na poziomie porównywalnym z 2020r.

Prognoza światowego zapotrzebowania na energię pierwotną do 2030r. według Międzynarodowej Agencji Energii (IEA)

Należy spodziewać, się że zapotrzebowanie na węgiel w 2030r według scenariusza odniesienia będzie kształtować się na poziomie 8 687 mld ton w 2030r. Zapotrzebowanie na węgiel będzie wzrastało średnio o 1,8 %/rok do 2030r., przy czym dla węgla energetycznego prognozuje się średnioroczny wzrost 1,5%, dla węgla koksowego 0,9%, a dla węgla brunatnego 1,0%.

Zwrócić jednak należy uwagę, że prognozy zapotrzebowania na węgiel znacząco różnią się w aspekcie regionalnym. Podczas, gdy szczególnie wysoki wzrost zapotrzebowania na węgiel jest przewidywany dla Chin, Indii i Indonezji oraz dość znaczny dla USA, to nie zakłada się wzrostu w Europie, zwłaszcza w Unii Europejskiej.

Projekt handlu emisjami w ramach państw UE, który dotyczy krajowych możliwości emisji gazów cieplarnianych oraz handlu dodatkowymi emisjami w ramach państw UE, mógłby przyczynić się do spadku w zapotrzebowania na węgiel kamienny w ramach UE, uwzględniając wysokie koszty oraz stopniową likwidację dotacji występujących w większości krajów UE. W układzie 15 krajów Unia importowała ok. 50% energii pierwotnej, a w 2030r. import ten wyniesie około 70%, przy czym UE liczy na duży import gazu ziemnego.

Zwraca się uwagę na fakt, iż w UE kilka istniejących elektrowni opalanych węglem z pewnością zostanie zamkniętych przed 2015r, gdyż nie spełniają wymogów nowej dyrektywy LCPD (dyrektywa dla dużych zakładach spalania w UE), która nakazuje zainstalowanie w europejskich elektrowniach technologii FGD (odsarczanie gazów spalinowych), eliminującej emisję dwutlenku siarki. Europejskie elektrownie nie korzystające z tej technologii będą podlegały ograniczeniom do 20 000 godzin pracy. Przy założeniu, że dyrektywa ta wejdzie w życie w 2008r, elektrownie nie posiadające tej technologii będą musiały być zamknięte do 2015r.

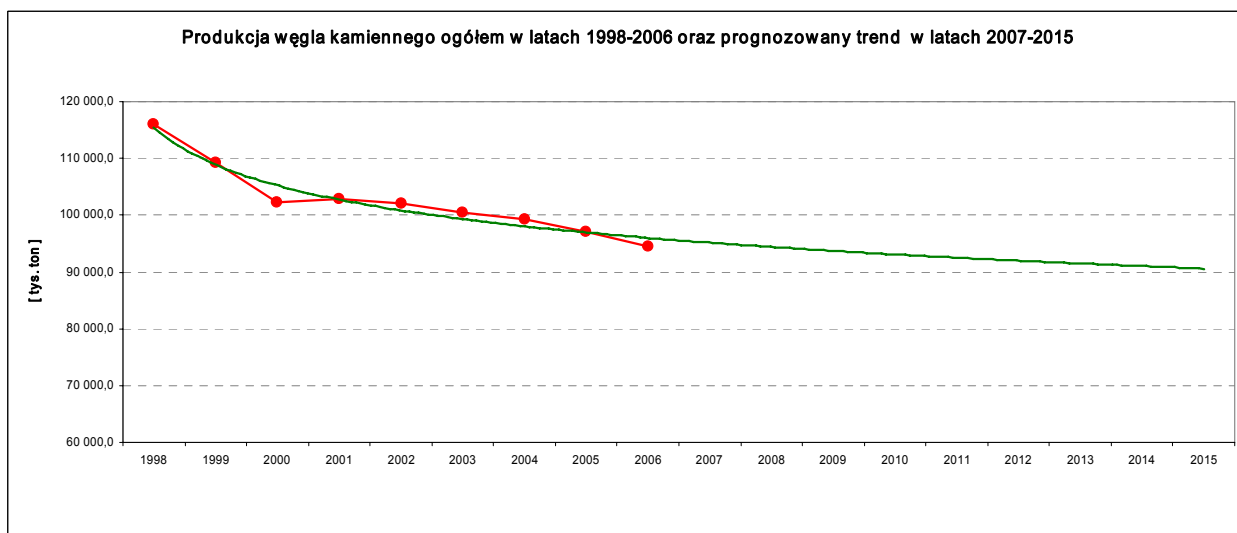
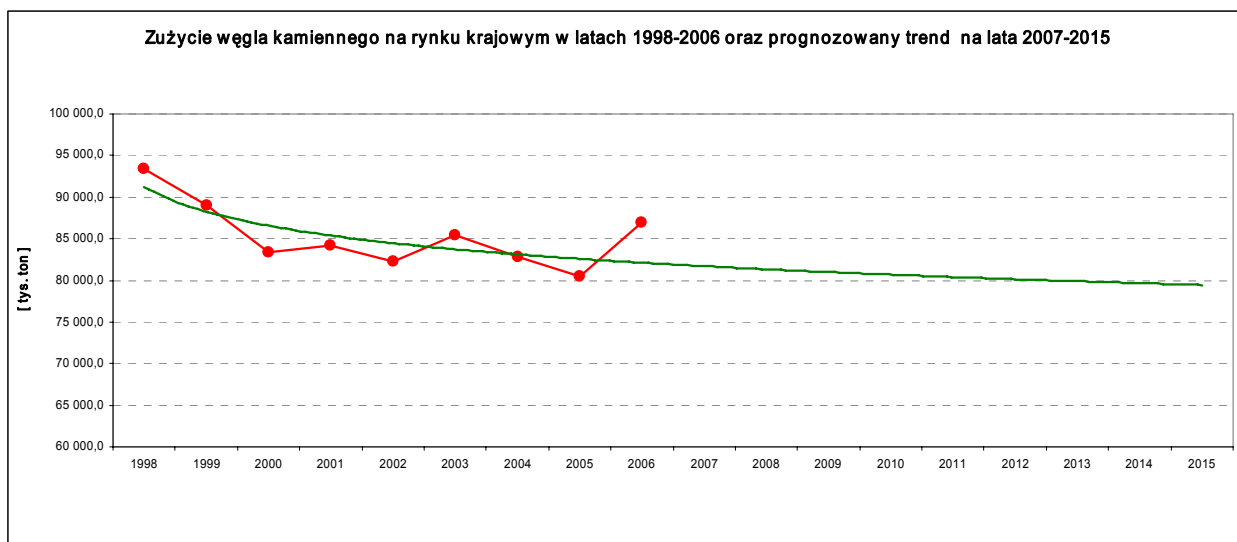
Prognozy dla rynku polskiego

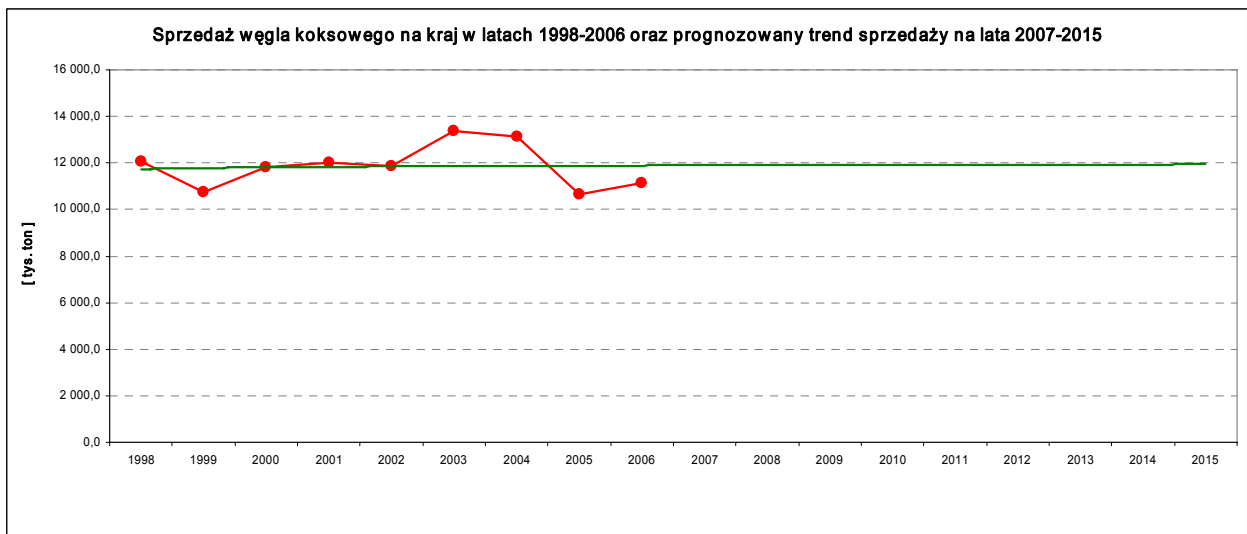
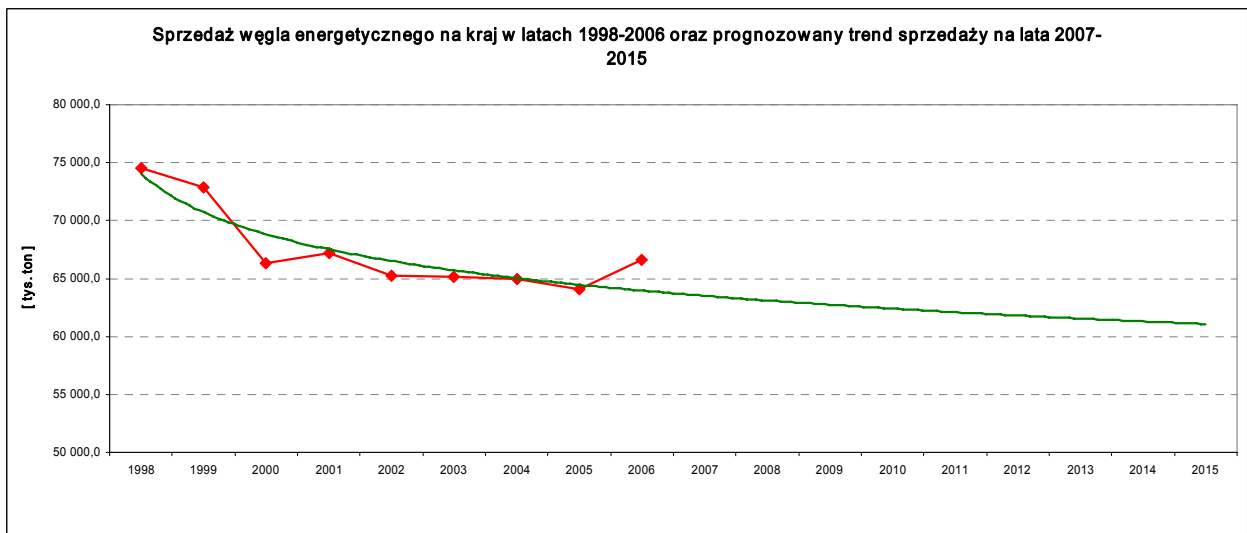
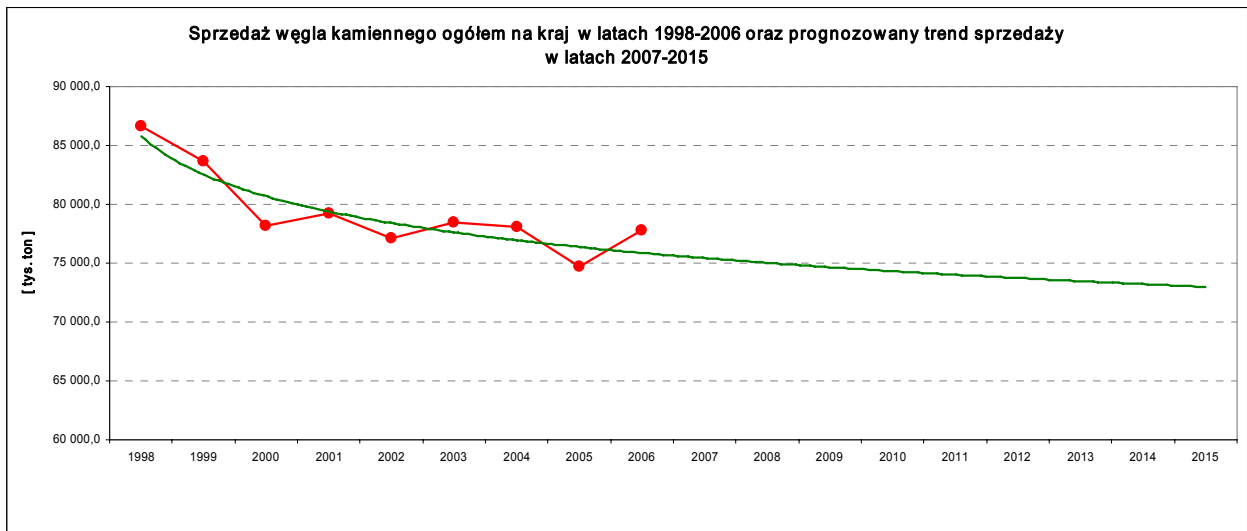
W Polsce sprzedaż węgla kamiennego w latach 1998 – 2006 miała stałą tendencję malejącą – od 114,3 mln ton do 93,5 mln ton.

Sprzedaż węgla energetycznego w kraju zmniejszyła się w tym okresie od 74,6 mln ton do 66,6 mln ton, a węgla koksowego z 12,1 mln ton do 11,1 mln ton.

Wobec faktu, iż dotychczasowe analizy i wyliczenia dotyczące prognozy bilansu węgla kamiennego nie miały potwierdzenia w popycie kształtowanym przez rynek, w niniejszym dokumencie posłużono się metodą wyznaczenia linii trendu w zakresie zużycia węgla kamiennego na rynku krajowym, produkcji oraz sprzedaży węgla kamiennego z lat ubiegłych.

Przy określeniu trendu produkcji oraz sprzedaży węgla wykorzystano dane ze sprawozdania Głównego Urzędu Statystycznego G-09.1 „Sprawozdanie o obrocie węglem kamiennym” za lata 1998-2006, natomiast przy określeniu trendu zużycia węgla kamiennego na rynku krajowym wykorzystano dane za lata 1998-2006 przedstawione w opracowaniu Agencji Rynku Energii S.A. „Bilanse energii pierwotnej w latach 1990-2006”. Prognoza na lata 2007-2015 została dokonana w drodze ekstrapolacji trendów z lat 1998-2006.

Ekstrapolacja do 2015r. wyznaczonych za lata 1998 – 2006 trendów sprzedaży węgla energetycznego na rynku krajowym wskazuje na możliwość obniżenia się sprzedaży węgla energetycznego do poziomu ok. 60,0 mln ton.

W przypadku węgla koksowego linia trendu wskazuje nieznaczny wzrost w wyniku nienaturalnej sytuacji jaka wystąpiła na rynku w roku 2004. W rzeczywistości, można się spodziewać stopniowego, powolnego spadku sprzedaży węgla koksowego. Jak wykazały doświadczenia poprzednich trzech lat również polski rynek węgla koksowego uzależniony jest od zachowania producentów wyrobów stalowych oraz światowej koniunktury gospodarczej.

Prognozowana na 2015r wielkość zużycia węgla na rynku krajowym, przy uwzględnieniu rozwoju technologii produkcji paliw gazowych i płynnych w węglu kształtować się może na poziomie ok. 83 mln ton.

W 2005r. import węgla kamiennego do Polski wyniósł ok. 3,4 mln ton (z Rosji ok. 2,4 mln ton, z Czech ok. 0,6 mln ton, z Ukrainy ok. 0,2 mln ton,). Niewielkie ilości importowane były również z Kazachstanu, Kolumbii, Chin i RPA. W 2006r. wielkość importu węgla na rynek polski uległa zwiększeniu i wyniosła 5,2 mln ton (w tym: z Rosji ok. 3,3 mln ton, z Czech 1,5 mln ton). Polska, z uwagi na regulacje Unii Europejskiej, nie może samodzielnie stosować narzędzi związanych z ochroną rynku polskiego. Jedynym realnym sposobem ochrony polskich producentów węgla przed nadmiernym importem jest konkurencja cenowa.

Wielkość eksportu polskiego węgla wynikać będzie z różnicy między wielkością produkcji polskich producentów oraz wielkością importu a wielkością rzeczywistego zapotrzebowania na polskim rynku.

Prognozowane zapotrzebowanie a przewidywana ilość dostępnego węgla kamiennego Polsce w latach 2006 – 2015

mln ton

Lp.	Wyszczególnienie		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0	1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I STRONA POPYTOWA NA RYNKU KRAJOWYM												
I	Całkowite zużycie węgla kamiennego na rynku krajowym [I.1 + I.2 + I.3]		81,2	81,1	80,0	80,0	79,0	79,0	81,0	83,5	83,0	83,0
I.1	w tym	zużycie węgla kamiennego na rynku krajowym (wyznaczone w oparciu o linię trendu)	80,0	80,0	79,0	79,0	78,0	78,0	77,5	77,5	77,0	77,0
I.2		zużycie własne przedsiębiorstw górniczych i deputaty węglowe	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
I.3		zużycie węgla kamiennego do produkcji paliw gazowych i płynnych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	5,0	5,0	5,0
II STRONA PODAŻOWA NA RYNKU KRAJOWYM												
II.1a	Podaż węgla na rynku krajowym	dolna wartość [II.2a + II.3]	99,0	98,5	98,5	98,0	98,0	97,5	97,5	97,0	97,3	97,0
II.1b		górna wartość [II.2b + II.3]	102,2	101,8	101,7	102,3	103,4	104,7	103,6	102,8	103,3	102,0
II.2a	w tym	dolna wartość (produkcja w oparciu o linię trendu z uwzględnieniem węgla na zużycie własne i deputaty węglowe oraz produkcję paliw płynnych i gazowych)	95,0	94,5	94,0	93,5	93,0	92,5	92,0	91,5	91,3	91,0
II.2b		górna wartość (określona na podstawie deklaracji przedsiębiorstw górniczych)	98,2	97,8	97,2	97,8	98,4	99,7	98,1	97,3	97,3	96,0
II.3		import węgla kamiennego	4,0	4,0	4,5	4,5	5,0	5,0	5,5	5,5	6,0	6,0
III NADWYŻKA WĘGLA KAMIENNEGO NA RYNKU KRAJOWYM - WYWÓZ I EKSPORT												
III.1a	Wywóz i eksport	dolna wartość [II.2a - I]	17,8	17,4	18,5	18,0	19,0	18,5	16,5	13,5	14,3	14,0
III.1b		górna wartość [II.2b - I]	21,0	20,7	21,7	22,3	24,4	25,7	22,6	19,3	20,3	19,0

Przedsiębiorstwa górnicze powinny kształtować wielkość wydobycia na poziomie możliwości zbytu.

Należy brać pod uwagę, iż na wielkość zapotrzebowania na węgiel przez wytwórców energii i ciepła będą miały wpływ ograniczenia w zakresie ochrony środowiska, w tym ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.

Dodatkowo Dyrektywa 2001/80/WE z dnia 23 października 2001r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych źródeł spalania paliw ma na celu ograniczenie emisji SO₂, NO_x i pyłu ze źródeł o mocy w paliwie większej niż 50 MW. Według analiz przeprowadzonych w ramach opracowanego Krajowego Planu Redukcji SO₂ obowiązek wypełnienia od 2008 r. indywidualnych standardów emisyjnych bez prac modernizacyjnych i uruchamiania nowych instalacji odsiarczania w dużych obiektach spalania paliw może skutkować ograniczeniem zużycia węgla kamiennego i brunatnego.

Tak więc wielkość zapotrzebowania na węgiel przez wytwórców energii w aspekcie ochrony środowiska będzie zależeć od prowadzonych prac modernizacyjnych a także od oferty cenowej i jakościowej producentów węgla.

Należy się spodziewać, iż prognozowany w przyszłości przyrost zużycia energii elektrycznej będzie kompensowany w pierwszej kolejności przez wzrost wydajności obecnych systemów energetycznych, przez wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych lub przez wykorzystanie energii jądrowej.

Z uwagi na ceny gazu i ropy naftowej nie należy się spodziewać zwiększenia produkcji energii z tych nośników.

Ponadto część węgla ma szansę być użytkowana do chemicznej przeróbki węgla w przypadku rozwoju przemysłowych technologii przetwórstwa węgla na paliwa gazowe i ciekłe. Dodatkowo nowym, obiecującym rynkiem dla węgla jest produkcja paliw węglowych cechujących się wysoką wartością opałową i niską zawartością siarki, przeznaczonych do spalania w niskoemisyjnych kotłach z paleniskami retortowymi lub rusztowymi.

Tak więc, mimo prognozowanego wzrostu zużycia energii elektrycznej, wielkość zużycia węgla do jej produkcji w najbliższych latach może pozostać na stałym poziomie lub nieznacznie maleć.

W przypadkach konieczności zmniejszania zdolności produkcyjnych – działania w tym zakresie, prowadzone przez przedsiębiorstwa górnicze będą finansowane ze środków funduszu likwidacji, tworzonego na ten cel przez dane przedsiębiorstwo górnicze.

Przedsiębiorstwa górnicze unikać będą sytuacji, w której po zakończeniu likwidacji zakładu górniczego zostaną uwięzione pod ziemią przemysłowe zasoby węgla. W zależności od możliwości technicznych, w przypadku kopalń, w których kończą się zasoby węgla, ograniczanie frontu wydobywczego następować będzie poprzez łączenie kopalń. Ostateczne decyzje muszą być jednak poprzedzona analizą ekonomiczną.

5.6. Polityka zatrudnienia w górnictwie

W wyniku dotychczas prowadzonej restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego znacznie zmniejszyło się zatrudnienie w kopalniach, zwłaszcza wśród zatrudnionych pod ziemią, którzy na koniec 2006r. stanowią 77% ogółu zatrudnionych (91,7 tys. osób – stan na 31.12 2006r.). Tylko w okresie ostatnich 9 lat zatrudnienie zmniejszyło się - ogółem o 124,0 tys. osób.

Restrukturyzacja zatrudnienia spowodowała, że została zmieniona struktura stażowo – wiekowa pracowników, w wyniku czego wystąpił proces starzenia się załóg kopalń. Na koniec 2006 roku 68% zatrudnionych pod ziemią posiadało staż pracy od 16 do 25 lat. Aktualne przepisy emerytalne spowodują, że do 2015r. wszyscy oni nabędą uprawnienia emerytalne. Podobne zjawisko wystąpi w grupie pracowników przeróbki mechanicznej węgla.

Szacuje się, że w latach 2007 – 2015 z kopalń węgla kamiennego może odejść z przyczyn naturalnych około 64,9 tys. osób, w tym 62,8 tys. pracowników zatrudnionych pod ziemią i 2,1 tys. pracowników zatrudnionych na powierzchni.

Przeprowadzone analizy wykazują, że odejścia pracowników z kopalń, tylko z przyczyn naturalnych, mogą spowodować wystąpienie znacznych niedoborów w zatrudnieniu pod ziemią. Szacuje się, że do 2015 roku w zatrudnieniu pod ziemią wystąpi niedobór w liczbie około 40 tys. osób. Są to dane ogólne, natomiast przepisy górnicze wymagają od pracowników zatrudnionych w ruchu zakładu górniczego szczególnych kwalifikacji. Uzyskanie kwalifikacji górnika wymaga kilkuletniego stażu pracy pod ziemią niezbędnego do ukończenia kursów zawodowych. Osobnym zagadnieniem jest uzupełnianie zatrudnienia wśród pracowników przeróbki mechanicznej węgla.

Biorąc pod uwagę skalę zjawiska ruchu zatrudnienia i problemy z tym związane, oraz aby zapobiec powstaniu luki pokoleniowej i kompetencyjnej, co może mieć bardzo negatywny wpływ na bezpieczeństwo ruchu zakładów górniczych, zarządy spółek węglowych będą zwracać szczególną uwagę na problemy zarządzania zasobami ludzkimi, a także podejmować będą działania, które zapewnią zatrudnianie w kopalniach osób w pełni do tego przygotowanych.

W celu pozyskiwania dobrze wykształconych i przygotowanych kadr dla sektora górnictwa węgla kamiennego kontynuowana będzie współpraca przedsiębiorstw sektora górniczego z wyższymi uczelniami co pozwala uczelniom kształtować ofertę na potrzeby kopalń. Podobna współpraca kontynuowana będzie ze szkołami średnimi i zawodowym.

Wieloletni proces reformowania górnictwa i towarzysząca mu restrukturyzacja zatrudnienia w kopalniach węgla kamiennego spowodowały istotne zmniejszenie liczebności załóg własnych w zakładach górniczych. Ubytek doświadczonej kadry kierownictwa i dozoru ruchu oraz osób posiadających szczególne kwalifikacje, może niekorzystnie wpłynąć na poziom bezpieczeństwa górniczej pracy. Notowane w ostatnich latach powiększanie liczebności firm wykonujących usługi w ruchu zakładów górniczych części spółek oraz znaczący wzrost ilości zatrudnionych przez te firmy osób pogłębiają występujące dysproporcje w zatrudnieniu przy pracach górniczych załóg własnych i obcych.

Ponadto, należy brać pod uwagę średni wiek pracowników kopalń zatrudnionych pod ziemią, który obecnie jest już wysoki i wynosi 41 lat. Oznacza to konieczność przyjmowania do pracy na dole oraz w zakładach przeróbki mechanicznej węgla nowych – młodych pracowników dla odmłodzenia załóg kopalń.

Prowadzony proces restrukturyzacji zatrudnienia w maksymalny sposób będzie wykorzystywał możliwości naturalne, tj. odejścia na emerytury.

Uwzględniając powyższe stwierdzenia, polityka zatrudnienia prowadzona przez zarządy spółek węglowych powinna opierać się na następujących założeniach:

1. Zarządy spółek węglowych powinny do końca 2007 roku dla każdej kopalni określić optymalny poziom zatrudnienia, który jest konieczny ze względów technologicznych oraz z uwagi na przepisy prawa geologicznego i górniczego.
2. W odniesieniu do każdej kopalni zarządy spółek węglowych powinny prowadzić politykę zatrudniania pracowników, która pozwoli na:
  - a. uzyskanie optymalnego poziomu zatrudnienia na dole kopalni oraz zakładzie przeróbczym, który jest konieczny ze względów technologicznych oraz z uwagi na przepisy prawa geologicznego i górniczego.
  - b. nie przyjmowanie do pracy na powierzchni kopalni, w tym w administracji kopalń i spółek węglowych nowych pracowników, oprócz niezbędnych absolwentów szkół i wyższych uczelni

Ścisły nadzór nad polityką zatrudnienia prowadzoną przez zarządy spółek węglowych według powyższych wytycznych, prowadzić będą Rady Nadzorcze.

Przedsiębiorca górniczy, w razie konieczności, może stosować dowolny system zachęt i osłon, który doprowadzi do zmniejszenia zatrudnienia, finansowany z bieżących przychodów tego przedsiębiorcy lub funduszu tworzonego na ten cel.

Politykę zatrudnieniową przedsiębiorstw górniczych prowadzoną w latach 2007 – 2015 powinny cechować:

- 1. Optymalizacja wykorzystania wewnętrznych rezerw zasobów ludzkich.**
- 2. Prawidłowe relacje pomiędzy wzrostem wynagrodzeń a wynikiem ekonomicznym.**

5.7. Oddłużenie i dokapitalizowanie Kompanii Węglowej S.A.

Stan zobowiązań Kompanii Węglowej S.A. na koniec 2006r. wobec ZUS objęty restrukturyzacją na podstawie ustawy górniczej wynosił 1 548,4 mln zł. Dla SRK S.A. oraz BSRK Sp. z o.o. wynosi odpowiednio: 10,1 mln zł oraz 53,9 mln zł.

Z uwagi na pogarszającą się sytuację wymienionych spółek koniecznym jest wydłużenie pozostałych do spłaty zobowiązań wobec ZUS w równych rocznych ratach do 2013r. tj. o 3 lata. Oznacza to spłatę zobowiązań wobec ZUS w 2007 r. – 203,4 mln zł a w okresie 2008 – 2013 po ok. 234,8 mln zł rocznie. Należy przy tym zaznaczyć, że emerytury górnicze finansowane są z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych. Odroczenie w czasie warunków spłat wobec ZUS powoduje wzrost dotacji budżetu państwa w finansowaniu całego systemu emerytalno – rentowego.

Ponadto zgodnie z podpisanymi umowami z wierzycielami Kompania Węglowa S.A. w ramach restrukturyzacji zobowiązań przejętych w trybie art. 42 ustawy górniczej zobowiązana jest do spłaty w okresie 2007 – 2009 zobowiązań z tytułu opłaty eksploatacyjnej oraz podatku od nieruchomości. Łączna kwota do spłaty w tych latach wynosi 145,7 mln zł.

Zgodnie z programem rządowym pt. „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 oraz Strategia na lata 2007 – 2010” na 2004 rok planowane było dokapitalizowanie Kompanii Węglowej S.A. w wysokości 900 mln zł.

W 2005r. zostało zrealizowane dokapitalizowanie Kompanii Węglowej S.A.:

- wkładem pieniężnym w wysokości 200 mln zł,
- wkładem niepieniężnym w postaci akcji CIECH S.A. o wartości 283 987 000 zł.

Wobec tego pozostaje do zrealizowania dokapitalizowanie Kompanii Węglowej S.A. w wysokości 416 mln zł.

5.8. Zagospodarowanie terenów pogórnicznych

W wyniku dotychczasowego procesu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego systematycznie powiększała się podaż obszarów, które przestały funkcjonować jako tereny związane z działalnością gospodarczą, stając się w ten sposób terenami poprzemysłowymi, niejednokrotnie zdegradowanymi.

Wartość bilansową nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży w górnictwie szacuje się na około 1,3 mld zł. Są to działki gruntu, budynki, budowle (w tym lokale mieszkalne i obiekty socjalno bytowe).

Nie służąc bezpośrednio prowadzonej działalności statutowej spółek węglowych, generują stałe koszty związane między innymi z opłatami i podatkami np. od nieruchomości, gruntowych, leśnych, wieczystego użytkowania, korzystania ze środowiska.

W tej sytuacji należy podjąć działania nad systemem zarządzania terenami zdegradowanymi działalnością górnictwem i przywróceniem ich do obrotu gospodarczego. Celem takich działań powinna być:

- 1) rewitalizacja i rekultywacja gruntów zdewastowanych i zdegradowanych działalnością przemysłową z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej,
- 2) zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,
- 3) zagospodarowanie obiektów infrastruktury mieszkaniowej, technicznej i socjalnej,
- 4) przygotowanie terenów i infrastruktury pod nowe inwestycje.

Konieczna jest inwentaryzacja i waloryzacja terenów pogórnictwa. Opracowana metodyka działań w tym zakresie powinna zawierać:

- wskazanie narzędzi do gromadzenia i aktualizacji informacji o tych terenach,
- wytyczne do opracowania stosownej bazy danych,
- sposób klasyfikacji terenów w oparciu o ocenę zagrożenia,
- kategoryzację przydatności tych terenów do zagospodarowania.

Ponadto w celu przyciągnięcia inwestorów, zarządzający terenami poprzemysłowymi powinni korzystać z doświadczeń oraz podjąć współpracę z Państwową Agencją Inwestycji Zagranicznych, Agencją Rozwoju Przemysłu, Strefami Ekonomicznymi, lub innymi wyspecjalizowanymi jednostkami.

5.9. Oddziaływanie górnictwa węgla kamiennego na środowisko naturalne

Do zasadniczych problemów związanych ze zmniejszeniem negatywnego oddziaływania produkcji górnictwa na środowisko naturalne, które wymagają rozwiązania do 2015 roku, a będące kontynuacją podejmowanych działań we wcześniejszych okresach, należy zaliczyć:

- ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów górnictwa wraz z kontynuacją możliwie maksymalnego ich zagospodarowania na powierzchni i w wyrobiskach podziemnych kopalń,
- zwiększenie zakresu prac rekultywacyjnych i zagospodarowania składowisk odpadów powęglowych oraz innych terenów i gruntów zdegradowanych działalnością górnictwa,
- minimalizowanie wpływów eksploatacji górnictwa na powierzchnię terenu poprzez prowadzenie eksploatacji górnictwa w sposób ograniczający deformacje powierzchni terenu oraz stosowanie w szerokim zakresie profilaktyki górnictwa,
- intensyfikację napraw obiektów infrastruktury naziemnej, a w tym: mostów, wiaduktów, dróg, linii kolejowych oraz obiektów kubaturowych wskutek prowadzenia eksploatacji górnictwa,
- zmniejszenie oddziaływania odprowadzanych ścieków na wody powierzchniowe, w szczególności w zakresie wód o ponadnormatywnym zasoleniu pochodzących z odwadniania zakładów górnictwa,
- redukcję emisji zanieczyszczeń pyłowo - gazowych do atmosfery, w tym zwłaszcza zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych,
- likwidację źródeł nadmiernego poziomu hałasu emitowanego do środowiska.

W związku implementacją przez Polskę prawa Unii Europejskiej obejmującego swoim zakresem zagadnienia ochrony środowiska, istotnym warunkiem jest zapewnienie spełnienia przez podmioty górnicze wymogów prawnych ochrony środowiska, przez co należy rozumieć dotrzymywanie przez kopalnie warunków korzystania ze środowiska określonych w stosownych decyzjach i pozwoleniach administracyjnych.

Wszystkie przedsiębiorstwa górnicze, w ramach swoich strategii działalności w latach 2007-2015 powinny opracować strategię ograniczania negatywnych skutków oddziaływania górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz pełnego dostosowania tego sektora do wymogów Unii Europejskiej. Jednym z priorytetów polityki spółek węglowych w tym zakresie powinna być maksymalizacja wielkości wydobycia węgla o możliwie najmniejszej zawartości zanieczyszczeń, w tym zwłaszcza siarki i popiołu. Strategia ochrony środowiska powinna wyznaczać cele, które znajdą swoje odzwierciedlenie w planach techniczno – ekonomicznych oraz biznes planach spółek węglowych.

5.10. Inwestycje w górnictwie węgla kamiennego

Planowane nakłady inwestycyjne w górnictwie węgla kamiennego w 2007r. kształtują się na poziomie 2,2 mld zł. Budownictwo inwestycyjne stanowi ponad 55% nakładów. Pozostałe nakłady stanowią zakupy gotowych dóbr inwestycyjnych.

Prowadzona działalność inwestycyjna do 2015r. winna uwzględniać dwa aspekty:

1. Zapewnienie ciągłej i bezawaryjnej pracy kopalń, a w tym: dostosowanie i stabilizowanie zdolności produkcyjnych i poziomu wydobycia do potrzeb rynku. Systematyczne odtwarzanie ubytków zdolności wydobywczych i związania z tym konieczność wykonywania wyrobisk górniczych, modernizacja dróg transportowych i wentylacyjnych oraz wymiana zużytych maszyn i urządzeń.
2. Dalsza restrukturyzacja kopalń, w tym: restrukturyzacja techniczna i technologiczna kopalń w warunkach zapewniających bezpieczną pracę załóg, dalszy wzrost koncentracji wydobycia, poprawa jakości węgla oraz działania dla minimalizacji niekorzystnego oddziaływania przez górnictwo na środowisko naturalne.

Przedsięwzięcia inwestycyjne powinny dotyczyć głównie inwestycji odtworzeniowo – modernizacyjnych w zakresie niezbędnym do utrzymania ciągłości ruchu zakładu.

Ze względu na kluczowe znaczenie zapewnienia w długoletniej perspektywie stabilnych dostaw wysokiej jakości węgla za istotną uznaje się realizację przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z odbudową bazy zasobowej węgla koksowego i energetycznego.

Dzięki nowym inwestycjom możliwe będzie utrzymanie wydobycia zapewniającego bezpieczeństwo energetyczne kraju i zostaną stworzone możliwości zwiększenia opłacalnego eksportu do krajów członkowskich Unii Europejskiej i poza jej granice. W konsekwencji, wdrażanie rozwiązań innowacyjnych w polskim górnictwie węglowym przyczyni się do podniesienia konkurencyjności sektora dzięki możliwości zwiększenia jego efektywności i produktywności. Ponadto zastosowanie nowych i nowoczesnych technologii znacznie wpłynie na zwiększenie bezpieczeństwa pracy, natomiast dzięki wdrożeniu proekologicznych rozwiązań znacznie zmniejszy się emisja szkodliwych substancji do środowiska naturalnego. Trendy rozwojowe krajów wysoko rozwiniętych pokazują, że jedynie budowanie przewagi konkurencyjnej opartej na wiedzy i innowacjach może zagwarantować trwały rozwój w perspektywie krótko i średnioterminowej. Ponadto w warunkach polskich poziom innowacyjności przekłada się bezpośrednio na rentowność przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwa innowacyjne są zdecydowanie bardziej rentowne od tych, które nie ponoszą nakładów na innowacje. W konsekwencji stworzone zostaną warunki do zwiększenia konkurencyjności polskiego węgla kamiennego względem innych paliw. Rozwinięte, nowoczesne polskie górnictwo pozwoli w znaczący sposób uniezależnić gospodarkę kraju od dostaw gazu i ropy naftowej z zewnątrz.

Do 2015r. zostaną zakończone prace inwestycyjne związane z zagospodarowaniem zasobów na 17 poziomach wydobywczych czynnych, w budowie i rozbudowie. Realizowane przedsięwzięcia inwestycyjne powinny zapewnić w szczególności odbudowanie bazy zasobowej węgla koksowego, jak również ograniczenie eksploatacji podziemowej, z której aktualnie uzyskuje się ok. 40% wydobywanego węgla, a która jest źródłem zagrożeń dla pracujących załóg górniczych.

Strategia przewiduje również realizowanie przedsięwzięć w zakresie rozwoju nowych technologii przeróbki węgla zapewniających spełnianie wzrastających wymogów jego odbiorców w aspekcie nowych, czystych technologii jego spalania. Nastąpi rozwój produkcji kwalifikowanych paliw węglowych cechujących się wysoką wartością opałową i niską zawartością siarki, przeznaczonych do spalania w niskoemisyjnych kotłach z paleniskami retortowymi lub rusztowymi (np. paliwa: EKORET, EKO-FINS, RETOPAL itp.)

Przewiduje się, że na inwestycje początkowe w górnictwie może zostać przyznana pomoc państwa w formie dofinansowania ze środków budżetu państwa. Pomoc ta udzielana będzie na zasadach określonych w art. 5 ust. 2 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego i dotyczyć będzie pokrycia początkowych kosztów inwestycji, tj. stałych kosztów kapitałowych bezpośrednio związanych z pracami infrastrukturalnymi lub wyposażeniem koniecznym do wydobywania zasobów węgla w istniejących kopalniach. Udzielenie pomocy państwa na inwestycje początkowe w górnictwie węgla kamiennego uzależnione będzie od sytuacji finansowej państwa. Minister właściwy ds. finansów publicznych podczas prac nad projektem budżetu państwa każdorazowo przeprowadzi analizę możliwości udzielenia pomocy na dofinansowanie inwestycji początkowych. Ewentualne udzielenie pomocy państwa na inwestycje początkowe wymagać będzie notyfikacji Komisji Europejskiej.

5.11. Odwadnianie kopalń zlikwidowanych

Zabezpieczenie kopalń czynnych przed zagrożeniem wodnym związane jest z koniecznością prowadzenia odwadniania w kopalniach zlikwidowanych. Problem ten dotyczy przede wszystkim kopalń położonych w północnej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Znajduje się tutaj, blisko 40 czynnych i nieczynnych kopalń połączonych ze sobą pod względem hydrologicznym, tworząc system naczyń połączonych. W tych warunkach, zaprzestanie odwadniania i dopuszczenie do niekontrolowanego spiętrzenia wody w wyrobiskach zlikwidowanej kopalni może doprowadzić do bezpośredniego zagrożenia kopalń istniejących, w których prowadzi się jeszcze eksploatację złoża. Działania związane z pompowaniem wody prowadzone są przez dwa zakłady Bytomskiej Spółki Restrukturyzacji Kopalń Sp. z o.o. oraz przez Centralny Zakład Odwadniania Kopalń (CZOK), który wchodzi w skład Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. Działania te są realizowane poprzez utrzymywanie systemu odwadniania głębinowego oraz stacjonarnego w zlikwidowanych kopalniach. Sumaryczna ilość pompowanej przez CZOK wody wynosi ok. 238,0 tys. m³/dobę. Roczne koszty związane z odwadnianiem szacuje się w roku 2007 na poziomie 165,7 mln zł.

Centralny Zakład Odwadniania Kopalń powinien zostać wydzielony ze struktur SRK S.A. jako samodzielna spółka i przejąć zadania zakładów Bytomskiej Spółki Restrukturyzacji Kopalń Sp. z o.o. oraz Centralnej Pompowni „Bolko” Sp. z o.o. Ze środków dotacji budżetowej oraz środków funduszy celowych finansowane będzie odwadnianie realizowane przez CZOK w zakresie obowiązków CZOK wynikających z przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Szacunkowe koszty zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, realizowane w 2007r. przez SRK S.A. oraz BSRK Sp. z o.o.

Lp	Rejon pompowania	Ochroniana kopalnia	Szacunkowy roczny koszt (tys. zł)
0	1	2	3
1	"Sosnowiec"	KWK "Kazimierz-Juliusz"	3 360,3
2	"Porąbka - Klimontów"	KWK "Kazimierz-Juliusz"	10 155,8
3	"Paryż"	KWK "Kazimierz-Juliusz"	2 861,7
4	"Grodziec"	ZG "Piekary"	666,9
5	"Katowice"	KWK "Staszic"	7 778,9
6	"Niwka-Modrzejów"	KWK "Mysłowice"	10 125,9
7	"Gliwice"	KWK "Sośnica-Makoszowy"	3 144,3
8	"Kleofas"	KWK "Wujek-Śląsk", KWK "Polska-Wirek"	10 290,1
9	"Nowa-Ruda"	retencja wody	42,8
Razem pompownie głębinowe + retencja wody		x	48 426,7
10	"Saturn"	ZG "Piekary"	15 990,2
11	"Siemianowice"	ZG "Piekary"	24 283,7
12	"Jan Kanty"	PKE ZGE "Sobieski-Jaworzno III"	14 581,9
13	"Pstrowski"	KWK "Bobrek-Centrum"	19 217,2
14	"Szombierki"	KWK "Bobrek-Centrum"	9 065,5
15	"Powstańców Śląskich-Bytom I" (po byłym ZG "Bytom I")	KWK "Bobrek-Centrum"	9 164,5
16	"Dębieńsko"	KWK "Szczygłowice"	19 647,1
17	"Bytom II" (przekierowanie wody do rejonu KWK "Szombierki")	ZG "Piekary"	158,0
Razem pompownie stacjonarne		x	112 108,1
Razem SRK S.A. "CZOK"		x	160 534,8
18	rejon KWK "Powstańców Śląskich-Bytom I" (po byłej KWK "Miechowice")	KWK "Bobrek-Centrum"	4 756,9
19	rejon byłej KWK "Jowisz"	ZG "Piekary"	357,7
Razem BSRK Sp. z o.o. KWK "Powstańców Śląskich-Bytom I"		x	5 114,6
Ogółem SRK S.A. i BSRK Sp. z o.o.		x	165 649,4

5.12. Wykorzystanie węgla kamiennego do produkcji paliw gazowych i płynnych

Eksperti oceniają, że zbliża się apogeum wielkości wydobycia ropy naftowej o ograniczonych przecież zasobach, a jej ceny wzrastają drastycznie. Należy więc poszukiwać alternatywnych źródeł energii. Jedną z możliwości w tym względzie jest wytwarzanie paliw gazowych i płynnych na bazie węgla kamiennego.

Wg dotychczasowych doświadczeń można podać, że na wytworzenie 1 tony paliw silnikowych potrzeba ok. 3 ton węgla kamiennego. Należy poważnie rozważyć możliwość produkcji paliw gazowych i płynnych w kraju na bazie węgla kamiennego wydobywanego w polskich kopalniach, przy przyjęciu następujących założeń:

1. Produkcja paliw gazowych i płynnych z węgla musi być przedsięwzięciem biznesowym.
2. Rząd będzie pełnić rolę inspiratora dla instalacji zgazowywania i upłynniania węgla.
3. Minister Gospodarki powinien zainicjować wykonanie studium wykonalności dla projektu instalacji produkcji paliw gazowych i płynnych z węgla,
4. Studium wykonalności dla projektu powinno pozwolić na określenie mocnych i słabych stron dla różnych rozwiązań technologicznych produkcji paliw gazowych i płynnych z węgla,
5. Minister Gospodarki powinien pełnić rolę koordynatora dyskusji ekspertów, polityków i inwestorów w zakresie realizacji projektu,

5.13. Strategie spółek węglowych

Rządowe programy restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego określały strategię działalności całego sektora i poszczególnych podmiotów w sektorze. Programy te określały cele restrukturyzacji górnictwa w wymiarze strategicznym oraz narzędzia prawne, finansowe i organizacyjne do zastosowania dla osiągnięcia tych celów. Od 2004 roku rola rządowych programów restrukturyzacji wyraźnie osłabła i punkt ciężkości w zakresie kształtowania strategii poszczególnych spółek przesunął się w kierunku ich zarządów. Jednak państwowy właściciel spółek węglowych w dalszym ciągu powinien kształtować strategię działalności całego sektora. Kierunki pożądanych działań zawarte w tej strategii powinny stanowić ogólne wytyczne dla kształtowania strategii poszczególnych spółek. W ten sposób należy traktować propozycje i uwagi zawarte w zapisach punktów od 5.1. do 5.11.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzenia, zarządy spółek węglowych, powinny opracować strategię swojej działalności w latach 2007 – 2015. Strategie te powinny powstać w okresie trzech miesięcy od dnia przyjęcia przez Rząd RP niniejszego dokumentu. Strategie poszczególnych spółek powinny zawierać m.in. charakterystykę strategii funkcjonalnych do roku 2015, tzn. następujące elementy;

- a. Diagnoza stanu aktualnego spółki, a w tym:
  - osiągnięte wyniki ekonomiczno – finansowe w latach 2001 – 2006, ich analiza i ocena,
  - wielkość zasobów węgla w poszczególnych kopalniach – wielkość zasobów udostępnionych i do udostępnienia, żywotności kopalń,
  - pozycja rynkowa spółki,
  - posiadane zdolności produkcyjne,
  - stan i struktura zatrudnienia.
- b. Analiza strategiczna i cele strategiczne spółki;
- c. Strategia produkcyjna, a w tym przewidywane zmiany w poziomie zdolności produkcyjnych;
- d. Strategia marketingowa, a w tym przewidywane zmiany w wielkości i strukturze sprzedaży węgla;
- e. Strategia zasobów ludzkich, a w tym przewidywane zmiany w poziomie i strukturze zatrudnienia, polityka zatrudnienia;
- f. Strategia inwestycyjna, a w tym przewidywany zakres rzeczowy i finansowy inwestycji, efektywność inwestycji, źródła finansowania inwestycji;
- g. Strategia ochrony środowiska, a w tym sposoby i zakres zmian dla zmniejszenia negatywnego oddziaływania produkcji górniczej na środowisko naturalne;
- h. Strategia innowacyjna, a w tym ewentualne zmiany w systemie zarządzania spółką, preferowane kierunki (obszary) i zakres finansowania prac badawczo – rozwojowych;
- i. Strategia gospodarowania produktami ubocznymi i odpadami.
- j. Strategia restrukturyzacji i zarządzania majątkiem pozaprodukcyjnym, w tym akcjami i udziałami w innych podmiotach gospodarczych.
- k. Prognoza podstawowych wskaźników technicznych i ekonomiczno – finansowych spółki i poszczególnych kopalń do roku 2010, przy założeniu realizacji powyższych sześciu strategii funkcjonalnych.

Poszczególne przedsiębiorstwa górnicze w swych strategiach funkcjonowania powinny szczegółowo określić obszary kosztotwórcze uwzględniając te, w których może nastąpić redukcja oraz obszary, w których możliwe jest jedynie zmniejszenie dynamiki ich narastania, a następnie określić działania krótko i długofalowe.

5.14. Monitorowanie strategii działalności górnictwa węgla kamiennego

W polskim górnictwie węgla kamiennego funkcjonuje system monitorowania realizacji procesu restrukturyzacji. Dostarcza on informacji Ministerstwu Gospodarki dotyczącej przebiegiem restrukturyzacji górnictwa. Instytucją, która prowadzi monitoring restrukturyzacji górnictwa jest Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. – Oddział w Katowicach. Zgodnie z dotychczasową ustawą ARP S.A. prowadzi monitoring i wykonuje, na zlecenie ministra właściwego do spraw gospodarki, czynności związane z restrukturyzacją górnictwa węgla kamiennego dotyczące:

1. Sposobu wykorzystania środków budżetu państwa oraz udzielonej pomocy publicznej, w tym restrukturyzacji zadłużenia;
2. Procesu likwidacji zakładów górniczych i usuwania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego;
3. Zmian stanu zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego;
4. Innych prac związanych z restrukturyzacją górnictwa węgla kamiennego zleconych przez ministra właściwego do spraw gospodarki, a w szczególności:
  - monitorowanie sprzedaży węgla przez producentów z wyodrębnieniem ilości, parametrów jakościowych oraz cen węgla,
  - prowadzenie analiz cen węgla u producentów krajowych oraz cen węgla importowanego,
  - przygotowanie dokumentacji dla potrzeb notyfikacji przez Komisję Europejską pomocy publicznej dla polskiego górnictwa węgla kamiennego.

Powyższe wymienione zadania powinny być w dalszym ciągu realizowane przez ARP S.A. Bazując na doświadczeniach w zakresie monitorowania restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, ARP S.A. będzie monitorowała strategię działalności poszczególnych spółek węglowych przekazując informację dotyczącą zagrożeń w realizacji niniejszej strategii, biorąc odpowiedzialność prawną za przedstawione informacje.

W cyklu rocznym Minister Gospodarki przedkładał będzie Radzie Ministrów informację o realizacji Strategii funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego, natomiast co dwa lata ocenę stanu realizacji z ewentualnymi propozycjami aktualizacji Strategii.

W związku z odpowiedzialnością ciążącą na Ministrze Gospodarki związaną z bezpieczeństwem energetycznym państwa, w tym prawidłowym funkcjonowaniem sektora górnictwa węgla kamiennego, Minister Gospodarki zachowuje dotychczasowe kompetencje ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa w odniesieniu do przedsiębiorstw górniczych.

PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ DZIAŁAŃ KONIECZNYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

Lp.	Działanie	Podmioty zaangażowane									
		KW S.A.	KGK	JSW S.A.	KWK Budryk S.A.	LW Bogdanka S.A.	PKW S.A.	SRK S.A.	BSRK Sp. z o.o.	CZOK	ARP S.A.
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Zmiany organizacyjne w górnictwie	X	X	X	X			X	X		
2.	Prywatyzacja górnictwa	X	X	X		X					
3.	Zmiany prawne										X
4.	Bezpieczeństwo pracy w kopalniach węgla kamiennego	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.	Możliwości sprzedaży węgla i dostosowanie zdolności produkcyjnych	X	X	X	X	X	X				
6.	Polityka zatrudnienia w górnictwie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
7.	Oddłużenie i dokapitalizowanie Kompanii Węglowej S.A.	X						X	X		
8.	Zagospodarowanie terenów pogórnicznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
9.	Oddziaływanie górnictwa węgla kamiennego na środowisko naturalne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
10.	Inwestycje w górnictwie węgla kamiennego	X	X	X	X	X	X				X
11.	Odwadnianie kopalń zlikwidowanych	X	X							X	X
12.	Wykorzystanie węgla kamiennego do produkcji paliw gazowych i płynnych	X	X			X					X
13.	Strategie spółek węglowych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
14.	Monitorowanie strategii działalności górnictwa węgla kamiennego										X

6. Finansowanie i pomoc publiczna dla górnictwa węgla kamiennego

Dokument "Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2004 – 2006 oraz strategia na lata 2007 – 2010" oraz ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003 – 2006 zakładają, że po 2006r. procesy restrukturyzacyjne w górnictwie węgla kamiennego będą kontynuowane i wspierane środkami budżetu państwa. Od 2007r. z budżetu państwa przewiduje się finansowanie następujących zadań:

- Wypłata ekwiwalentów pieniężnych z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom z kopalń całkowicie likwidowanych, wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – aż do wygaśnięcia;
- Koszty obsługi wypłat ekwiwalentów pieniężnych tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom z kopalń całkowicie likwidowanych wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – aż do wygaśnięcia;
- Monitorowanie procesów restrukturyzacyjnych górnictwa węgla kamiennego przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. oraz inne zadania zlecane przez Ministra Gospodarki związane z restrukturyzacją górnictwa węgla kamiennego.

Zadania związane z:

- zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym po likwidacji kopalń oraz
- naprawianiem szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów

w 2007r. finansowane są ze środków budżetu państwa, natomiast od 2008r. przewiduje się ich finansowanie ze środków budżetu państwa oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej udzielanych w formie dotacji. Ze środków budżetu państwa finansowane będą zadania związane z naprawianiem szkód górniczych, które nie są szkodami powstałymi w środowisku. Zadania związane z naprawianiem szkód górniczych powstałych w środowisku finansowane będą ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Ponadto w celu zakończenia prowadzonych procesów restrukturyzacji, z budżetu państwa przewiduje się finansowanie:

- Działań wykonywanych w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń.
- Kosztów inwestycji początkowych w wysokości do 30% wartości inwestycji.
- Dokończenia restrukturyzacji zatrudnienia jedynie w zakresie umożliwiającym dopracowanie do momentu nabycia uprawnień emerytalnych dla osób już przebywających na urloпах górniczych lub świadczeniach górniczych.
- Kosztów roszczeń pracowniczych, w tym rent wyrównawczych i deputatów węglowych rencistów i emerytów z kopalń całkowicie likwidowanych.

Realizacja części z wyżej wymienionych zadań stanowić będzie pomoc publiczną w rozumieniu Rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego, co stawia Polskę w obliczu konieczności przygotowania nowego programu pomocowego.

Ponadto, przedsiębiorstwa górnicze, zgodnie z art. 3 ust. 1 wyżej wymienionego rozporządzenia, mogą skorzystać z pomocy publicznej udzielanej w ramach programów pomocy państwa na badania i rozwój technologiczny, środowisko naturalne i kształcenie.

7. Miejsce strategii działalności górnictwa węgla kamiennego wśród innych krajowych dokumentów strategicznych

Cele i priorytety „Strategii działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015” wpisują się w ogólne cele Strategii Lizbońskiej (SL), w szczególności w jeden z czterech priorytetów zaktualizowanej SL, który zakłada zagwarantowanie bezpiecznych i stałych dostaw energii. Kwestia energii jest kwestią globalną, wymagającą m.in.:

- zapewnienia lepszej koordynacji między europejską siecią energetyczną a systemem gazociągów, lepszej regulacji rynku energii oraz większej konkurencji,
- wprowadzenia większej liczby zachęt podatkowych i innych bodźców w celu promowania zrównoważonego wykorzystania energii oraz ukierunkowania badań naukowych na efektywność energii oraz czyste i odnawialne źródła energii,
- jednolitego stanowiska UE w negocjacjach z zewnętrznymi dostawcami energii, którzy będą jej dostarczać coraz więcej.

Działania przewidziane w „Strategii...” nawiązujące do wym. priorytetu to przede wszystkim działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz działania na rzecz ograniczania negatywnych skutków oddziaływania górnictwa węgla kamiennego na środowisko.

„Strategia...” jest kierunkowo spójna z **„Krajowym Programem Reform na lata 2005 – 2008 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej”** (KPR), dokumentu którego rolą jest stworzenie odpowiednich warunków dla realizacji priorytetów lizbońskich. Działania „Strategii...” wpisują się w przedsięwzięcia prorynkowe w KPR, zakładające eliminację czynników fałszujących konkurencję, m.in. poprzez redukcję skali pomocy publicznej (zwłaszcza na restrukturyzację przedsiębiorstw) z równoległym jej ukierunkowaniem na cele horyzontalne. Działania przewidziane w „Strategii ...” nawiązujące do wym. priorytetu KPR to przede wszystkim działania prowadzące do uzyskania rentowności i samodzielności finansowej poszczególnych spółek węglowych w okresie do 2015 r. oraz stopniowe wygaszanie pomocy publicznej na restrukturyzację sektora węglowego.

„Strategia...” wpisuje się również w inny rządowy dokument, jakim jest **„Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015”** (SRK). W dokumencie tym wskazano, iż jednym z priorytetów są kwestie bezpieczeństwa energetycznego kraju. W wielu dokumentach, w tym SRK wskazuje się na rolę i znaczenie, z jednej strony kwestii dywersyfikacji dostaw ropy i gazu, a z drugiej kwestię rodzimych zasobów, w tym węgla kamiennego. Również kwestie związane z ochroną środowiska, ograniczenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody, gleby oraz inwestycji w przedsięwzięcia proekologiczne, szczególnie na obszarach pokopalnianych znajduje się wśród priorytetów SRK.

Działaniami, które realizują cele „Strategii ...” i wpisują się w założenia SRK są także:

- restrukturyzacja tradycyjnych sektorów gospodarczych, w tym górnictwa węgla kamiennego;
- infrastruktura transportowa;
- infrastruktura energetyki;
- infrastruktura ochrony środowiska;
- uelastycznienie rynku pracy oraz wzrost mobilności zasobów pracy poprzez stworzenie stosownych zachęt dla ludzi odchodzących z górnictwa;
- dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.

Cele określone w „Strategii ...” odnoszące się do poprawy konkurencyjności, spójności ekonomicznej, społecznej oraz kwestie pomocy finansowej na wyrównywanie szans rozwojowych wpisują się w cele polityki regionalnej państwa zapisanej w SRK. W szczególności dotyczy to działań zapisanych w SRK wobec województwa śląskiego:

- wspieranie działań ekologicznych na obszarach zdegradowanej przestrzeni przemysłowej,
- działania nakierowane na poprawę stanu środowiska przyrodniczego,
- stwarzanie zachęt inwestycyjnych na terenach zrekultywowanych,
- poprawa infrastruktury technicznej, w tym transportowej,
- wspieranie rynku pracy, ułatwienia dla osób, które będą chciały się przekwalifikować po odejściu z górnictwa,

„Strategia ...” jest również dokumentem zbieżnym ze strategią pt. **„Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013”** która zawiera ocenę stanu innowacyjności polskiej gospodarki oraz rekomenduje kierunki działań, których wdrożenie umożliwi stworzenie w polskich realiach gospodarki opartej na wiedzy, w której siłą przedsiębiorców na konkurencyjnych rynkach będzie ich wysoka innowacyjność. Strategiczny cel polityki innowacyjnej zapisany w „Kierunkach ...” zdefiniowany został jako: wzrost innowacyjności przedsiębiorstw dla utrzymania gospodarki na ścieżce szybkiego rozwoju i dla tworzenia nowych, lepszych miejsc pracy. W „Kierunkach ...” wskazano, że z uwagi na poziom rozwoju i strukturę polskiej gospodarki właściwą strategią dochodzenia Polski do gospodarki opartej na wiedzy jest równoczesna realizacja czterech dróg rozwojowych do których oprócz (1) tworzenia nowych firm opartych na innowacyjnych rozwiązaniach oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz metod zarządzania wiedzą, (2) stymulowania rozwoju współpracy pomiędzy firmami oraz firmami i instytucjami otoczenia biznesu w zakresie działalności innowacyjnej, (3) motywowania dużych firm do prowadzenia i wdrażania wyników prac badawczych należy również (4) **wykorzystanie nowych technologii dla poniesienia konkurencyjności tradycyjnych sektorów**. Ponadto w dokumencie wskazano, że priorytety tematyczne i strukturalne w obszarze B+R wyłaniane będą m.in. w ramach programu *foresight*, z uwzględnieniem potrzeb środowisk gospodarczych (udział m.in. platform technologicznych) oraz wyzwań globalizacyjnych takich jak zagrożenie środowiska naturalnego (zmiany klimatyczne, zanieczyszczenie środowiska, gospodarka leśna, zanikanie zasobów wodnych, degradacja gleb), zaopatrzenie w energię i surowce.

8. Źródła finansowania realizacji najważniejszych działań

W 2007r. na realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003 – 2006 (Dz. U. Nr 210, pozycja 2037z późn. zmianami) przewidziano w art. 34 ust. 1 ustawy budżetowej na 2007 rok (Dz.U. z 2007 Nr 15, pozycja 90) wydatki budżetowe w kwocie 391 270 tys. zł, których dysponentem jest minister właściwy do spraw gospodarki. Ponadto, w ustawie budżetowej, w rezerwach celowych – część 83, w pozycji 46 – Programy wieloletnie wsparcia finansowego inwestycji oraz restrukturyzacja górnictwa, przewidziano dla górnictwa ok. 50 mln zł.

Na realizację zadań wynikających z przepisów projektu ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008 – 2015 oraz szczególnych uprawnieniach gmin górniczych oszacowano łączne koszty proponowanych rozwiązań przy ich pełnej realizacji.

Skutki decyzji podjętych w latach ubiegłych dotyczące pracowników górnictwa stanowić będą kwotę 1 202,0 mln zł. W skutkach tych uwzględniono:

- ekwiwalenty pieniężne z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługujące emerytom i rencistom z kopalń całkowicie likwidowanych, wypłacanych przez ZUS oraz koszty obsługi wyżej wymienionych ekwiwalentów,
- uprawnienia do bezpłatnego węgla przysługujące emerytom i rencistom górniczym kopalń całkowicie likwidowanych,
- renty wyrównawcze przysługujące od kopalń całkowicie likwidowanych,
- zaległe koszty w zakresie wypłaty świadczeń.

Na koszty restrukturyzacji kopalń zaplanowano kwotę 1 450,0 mln zł. W tej kategorii uwzględniono:

- zadania dotyczące likwidacji kopalń oraz działań wykonywanych po zakończeniu całkowitej likwidacji kopalń realizowanych w przedsiębiorstwach górniczych (dotyczy SRK S.A. oraz BSRK Sp. z o.o.),
- zadania dotyczące zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń realizowanych w przedsiębiorstwach górniczych,
- naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów.

Należy przy tym zaznaczyć, że zadania dotyczące zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń realizowanych w przedsiębiorstwach górniczych oraz zadania związane z naprawianiem szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów, finansowane będą ze środków dotacji budżetowej oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej udzielanych w formie dotacji.

Na obligatoryjne zadania wynikające z przepisów projektu ustawy, w których uwzględniono zadania związane z monitorowaniem procesów restrukturyzacyjnych w górnictwie węgla kamiennego oraz studium wykonalności projektu dot. czystych technologii węglowych, przewidziano kwotę 37,5 mln zł.

Zaplanowano również, co nie było do tej pory przedmiotem regulacji w ustawach restrukturyzacyjnych sektora górnictwa węgla kamiennego, udział budżetu państwa w sfinansowaniu do 30% inwestycji początkowych w górnictwie w latach 2008 – 2010 na łączną kwotę 240,0 mln zł. Jednakże konstrukcja fakultatywna przedmiotowego przepisu projektu ustawy (art. 25 ust. 2), udział dotacji budżetowej w ewentualnym dofinansowaniu inwestycji początkowych wiąże z sytuacją ekonomiczną państwa w danym roku budżetowym.

Tym samym łączne nakłady z budżetu państwa w okresie obowiązywania ustawy wyniosą 2 689,5 mln zł.

Dodać należy, że wszelkie koszty związane z prowadzeniem likwidacji kopalni rozpoczętej po dniu 31 grudnia 2006r. będą finansowane z funduszu likwidacji zakładu górniczego – w rozumieniu prawa geologicznego i górniczego.

Ocena wpływu Strategii dla budżetu państwa oraz NFOŚiGW w latach 2008 – 2015

Lp.	Wyszczególnienie	Lata								Razem
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Skutki przeniesione 2008-2015 ^{*)}	152 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	1 202 000,00
2	Koszty restrukturyzacji kopalń	210 000,00	200 000,00	190 000,00	170 000,00	170 000,00	170 000,00	170 000,00	170 000,00	1 450 000,00
2.1	Zadania dotyczące likwidacji kopalń oraz działań wykonywanych po zakończeniu całkowitej likwidacji kopalń realizowanych w przedsiębiorstwach górniczych (dotyczy SRK SA oraz BSRK Sp. z o.o.)	20 000,00	20 000,00	20 000,00						60 000,00
2.2	Zadania dotyczące zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń realizowanych w przedsiębiorstwach górniczych	160 000,00	160 000,00	160 000,00	160 000,00	160 000,00	160 000,00	160 000,00	160 000,00	1 280 000,00
2.2.a	w tym ze środków NFOŚiGW	16 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00	128 000,00
2.3	Naprawianie szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów	30 000,00	20 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	110 000,00
2.3.a	w tym ze środków NFOŚiGW	3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	24 000,00
3	Obligatoryjne zadania wynikające z przepisów projektu ustawy	6 000,00	4 500,00	4 500,00	4 500,00	4 500,00	4 500,00	4 500,00	4 500,00	37 500,00
Ogółem koszty proponowanych regulacji ustawowych finansowanych z NFOŚiGW		19 000,00	19 000,00	19 000,00	19 000,00	19 000,00	19 000,00	19 000,00	19 000,00	152 000,00
Ogółem koszty proponowanych regulacji ustawowych finansowanych z dotacji budżetowej		349 000,00	335 500,00	325 500,00	305 500,00	305 500,00	305 500,00	305 500,00	305 500,00	2 537 500,00
Ogółem koszty proponowanych rozwiązań ustawowych		368 000,00	354 500,00	344 500,00	324 500,00	324 500,00	324 500,00	324 500,00	324 500,00	2 689 500,00

*) przeznaczona kwota na lata 2008-2015 stanowi kontynuację wcześniejszych uregulowań ustawowych

- Uwaga:
- Ocena nie uwzględnia ewentualnych kosztów inwestycji początkowych z uwagi na fakultatywny zapis projektu ustawy. Przyjmuje się, że koszt dotacji budżetowej na pokrycie dofinansowania inwestycji początkowych w latach 2008-2010 wyniósłby 240.000 tys. zł.
  - Wysokość nakładów na naprawę szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów, może ulec zmianie w związku z ujawnieniem się szkód lub sądowych prawomocnych orzeczeń.
  - Wysokość nakładów na zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji może ulec zmianie w poszczególnych latach z uwagi na zmianę cen nośników energii oraz kosztów materiałowych i osobowych.

9. Harmonogram realizacji najważniejszych działań

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Tworzenie Grupy Węglowo-Koksowej									
2.	Włączenie KWK „Budryk” S.A. do JSW S.A.									
3.	Skupienie w jednym podmiocie działań wykonywanych przez SRK S.A. oraz BSRK Sp. z o.o.									
4.	Wydzielenie Centralnego Zakładu Odwadniania Kopalń ze struktur SRK S.A.									
5.	Przygotowanie i notyfikacja pomocy publicznej na lata 2008 – 2015									
6.	Uchwalenie nowej ustawy górniczej, uwzględniającej rozwiązania określone w niniejszej strategii									
7.	Splata przez Kompanię Węglową S.A. zobowiązań wobec ZUS									
8.	Zakończenie procesu dokapitalizowania KW S.A.									
9.	Realizacja działań polikwidacyjnych i naprawianie szkód górniczych									
10.	Realizacja roszczeń pracowniczych									
11.	Monitoring procesów restrukturyzacyjnych w górnictwie węgla kamiennego prowadzony przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. Oddz. w Katowicach									
12.	Studium wykonalności projektu dotyczącego czystych technologii węglowych									